

M'EK

TÄ

IP'ANTE N'AMEJEN

WET

THÄY'E IFWALAS-NA

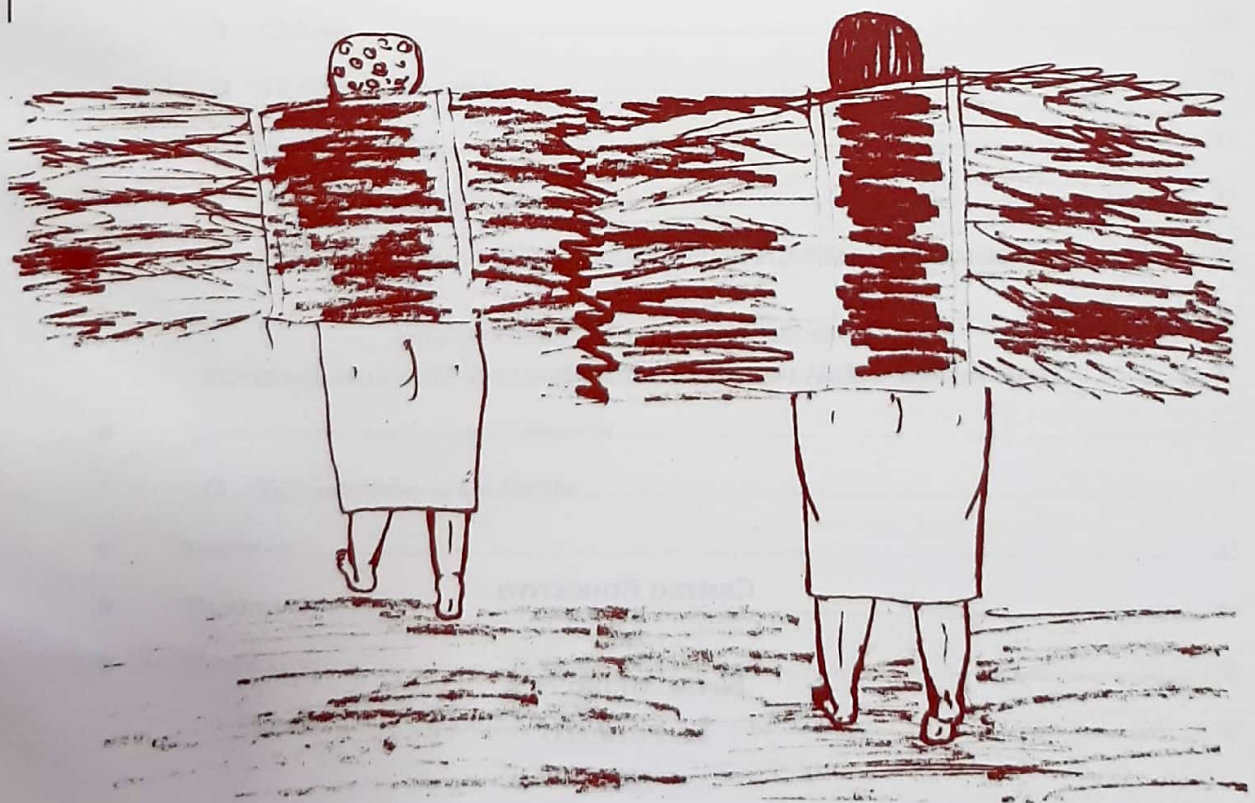
M'EK

TÄ

IP'ANTE N'AMEJEN

WET

THÄY'E IFWALAS-NA

Tä w'ak'atb häp ôthamil ôthenek-na wet ôthamil ôkâjejtbi häp thamil tä tach'ot-n'oyeben: thaka t'hänhäi p'ante ifvenho häp thamil tä tayätshane, mamses p'ante ichuttej tä ilesayen m'ek tä n'ofvenho, n'ochufvenyaj-wos tä tach'ote häp mamses thäy'e thutshai tä ilesayen wichi thämet thäy'e abätäi thämet wet thäy'e thamil tä ichuttej tä yenchethi häp lapeikas.

Äp te ôthamil ôkâjejtbi häp abätäi thayis tä tach'oteje häp chinaj t'äj häp ôthamil ôthenek-na.

Gracias al Ministerio de Cultura y Educación de la Nación por su aporte para hacer posible este trabajo.

ÔTHAMIL ÔKAT'HÄNHÄI YÄME	1996
CUENTOS, COSTUMBRES Y CREENCIAS	1998
DE MARISCADORES Y OTRAS CUESTIONES	2001

COORDINACIÓN GENERAL DEL PROYECTO: MARÍA DEL PILAR DE LA MERCED

DISEÑO: MARÍA DEL CARMEN PALACIOS

FOTOGRAFÍAS: MARÍA DEL PILAR DE LA MERCED Y MERCEDES LLORENTE

**CENTRO EDUCATIVO
DE
NIVEL MEDIO N°2
EL POTRILLO
2001**

● N'OLESAINHAI THEYIS

● N'OTHAMET TÄ T'ICHUN	4
------------------------------	---

M'EK P'ANTE I-N'AMEJEN WET NÄMEI-NA

● THAW'ETES INHAJ	7
● PINU-W'ETES. TAJ P'ANTE NÄM AHATAI TÄ T'UKWE WICHI	14
● Y'AT'UKWE HONHAT	16
● ÔTHAMIL ÔKA-CHAWOS	19
● N'OCHUFWENYAJ	20

THAKEYIS

● ATSHINA TÄ CHUMAJ	23
○ <i>Kates-tsinha</i>	25
○ <i>Chilichuk</i>	28
○ <i>Tä t'ichun tä icbe atsinhai</i>	29
● ITHÄK TÄ TÄTHE TEWOKW	31
○ <i>Täj p'ante t'ichun tä icbe tewokw</i>	33
○ <i>Fwiy'etil</i>	35
● ATHTSAJ	36
○ <i>Asus</i>	37
● TAKWFVAS THACHUMYAJ TÄ N'AT'ÄNHENTSI	38
○ <i>Täj p'ante t'ichun tä icbe Siw'okw</i>	41
● THAFWOLIS	43
● THAKEYIS N'OKOÑHAI	44
● HÄP SILÄT-WO	52
○ <i>Tsetwo</i>	52

Nithokej wichi tä iwatläk yahanej ihi m'ek tä iyej thamil, häp ifwalas tä pajche thäy'e m'ek tä iche ifwalas-na.

N'amil tä n'ahäpe wichi tä iche thipei-na wet n'aw'enhathamejlä häp wichi iñhäj tä ihi-che iñhäj honhatil tä ihi häp Argentina, tsi kamaj n'ämejtji häp ithämet wet äp te iche tha-keyis tä n'alehichehent'a.

Tej p'ante tä iche häp wichi tä w'enhathamej tä näme thamil t'ha häptä isohiyejt'a m'ek tä matche tä lawukw wichi: n'ot'ekanyaj, m'ek tä wichi thäk, n'ochufwenyaj, n'okoñyajaj thäy'e iñhäj m'eñhei.

T'ha häptä iche wuj m'ek tä n'atfwas tä lapes thelei nemhit yahanej tsi n'alesayenhit'a häp ithämet tajthamet t'ha n'oyämejtji t'at.

Äp te nemhit n'ämejtji ifwalas-na tsi iche iñhäj m'eñhei tä n'en thathakliya tä täthejlä wichi iñhäj. Paj pej tä iche lawhäi at che häpe wet nech'e tä wichi nitichunlä häp m'ek tä thamil lakeyis p'ante.

Tä kamaj iche thaka t'hänhäi tä i-n'ämejen wet is che n'atyätshane wet n'atç'ahuye häp khilak n'atfwas tä lapes thelei yahanej ihi m'ek p'ante i-n'ämejen tä nahäpe wichi tä iche thipei-na.

Matche tä is che ôhanej m'ek tä matche tä ôlewukw häp tä tejche w'enhathamej wichik ôhoye t'ha che ôleche m'ek tä ôkey.

Wet che ôhanej m'ek tä ôhäpe wet nech'ehilak ôhänej ihi häp m'ek tä täthejlä wichi iñhäj tä t'uhawetej che ôten, häp tä nech'e nitäkw m'eñhei tä ôhanej.

Che ôtänhet m'ek tä ôkeyis wet häp tä ôfweta wichi iñhäj-keyis matche tä is t'ha taf-wai-pe ôthamil. Wet che tetso häp ôtichunhayaj wet nemhit ôhanej ôthamil ôkeyis wet nemhit kalethaj m'ek tä ôhäpe.

Ifwalas-na wet wuj m'eñhei tä iwatläk nathachufwenej tsi pitaj lawhäi tä n'ap'et'hatläk n'achufwenej häp n'atfwas wet häp khilak thamil yahanej ihi m'ek p'ante i-n'ämejen ifwalas tä pajche pajt'ha nichäte lawhäi-na.

Iche thimphaj m'ek tä n'olesayen tä yäme thakeyis p'ante i-n'ämejen äp tee iche m'eñhei tä tatäi thip che n'olesayen, iche m'eñhei iñhäj tä n'atfwas nitäfvwenhiyejt'a tsi ihichet'a eth che ifwenho.

Chej phäm pej wet ôthamil ôyenet che iwatläk ôyâpilej ôthamil ôkeyis häp ifwalas-na wet iwat'hit'anläk ôten wichi iñhäj-keyis.

Iwatläk n'atichunejthi tsi iche n'othämet tä yokw woye m'ek tä t'uhawetej, m'ek tä lawukw wichi iñhäj che häpe m'ek tä tach'otlan'oye wet ische ôwoye t'at wet häp tä nithokhiyeja wichik isej, tet iwoye häp ahätäi thämet tä n'oeth hich'otyene häp iñhäj.

N'olesainhai tä ihi häp täjna wet yäme iñhäj m'eñhei tä pajche thäy'e m'eñhei tä iche ifwalas-na. Wet n'oeth che iyahyen is che yahanej ihi tä iyahyen n'olesainhai tä nitäkw n'oñhäj tä thenek: nithokej mamses, thutshai wet n'ochufwenyaj-wos p'ante tayätshanejthi.

Laurencia P. Vega   Osvaldo Segovia
Octubre 2001
El Potrillo

HAL'Ä-CH'O

N'oyäme t'ha ôthamil ôka-t'hänhäi lakeyis wokw lehoyenyaj iche p'ante tä matche tä is wet wuj tä ichumyenthi; häpe p'ante tä chi mem hiw'en m'ek chi thamil tuj wet t'añhen pej tä yahoho thip at chi häpe tä hiw'en tä thäk ihi.

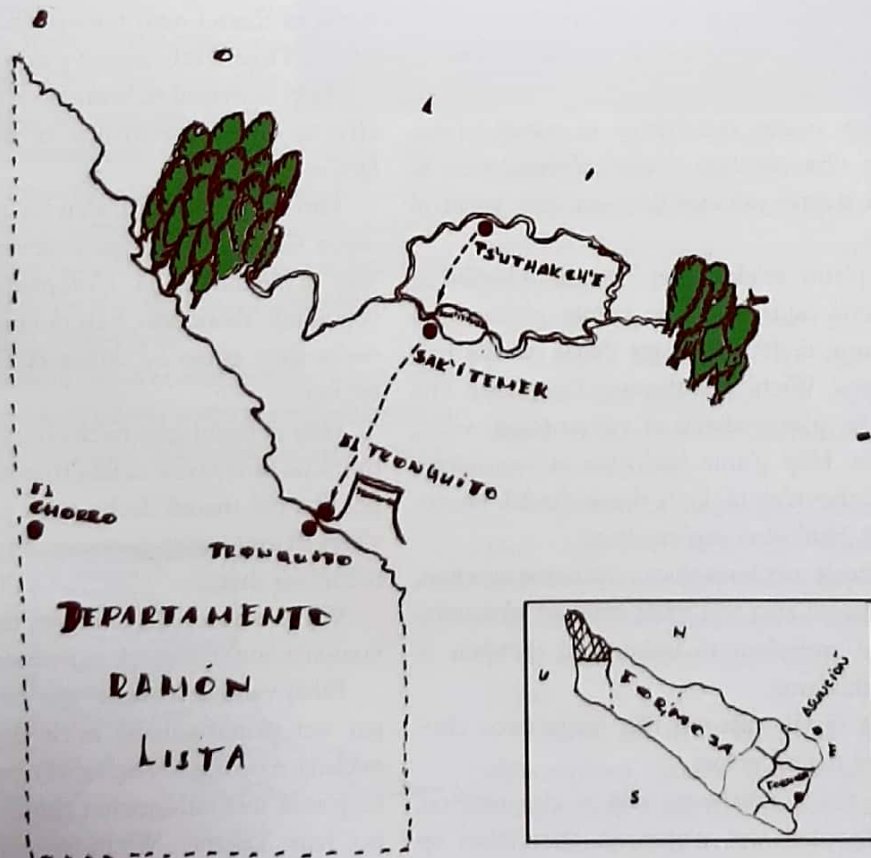
Tä kamaj ninämahen n'ohuse-wos tä häpe p'ante nekchä tä 1924 wet äp kamaj newache n'okattsayaj tä häpkhila 1932, taj p'ante Paraguay tatañlä häp koya thayis. Wichi ihi p'ante thip tä n'oyokw Tsuthakche, thip-tso ihi p'ante t'at koya ka-honhat. M'ek tä tamenej tä n'oyen theya Tsuthakche häp tä tewokw p'ante tä nekche wet tatsaithi p'ante. Nitäkw nekchämis tä thamil ifwasi t'at thip-tso, ilun-at wet'hä tä thamil t'ukwe m'ek tä isiyeja.

Tä häp tä iche p'ante ifwala tä lach'olhayaj ihi thamil, nemhit is m'ek tä iyej tewokw: n'oyäme t'ha iche m'ek tä nekche inät häpe p'ante hal'ä tä imäthewek wet äp häpe t'at hal'ä tä t'yataj. Häpet tä yiwit'hi wichi t'ha w'avuthitche n'otithkatchä t'ha lafwertsil tumchephä wet ihi t'at thip-tso. Ifwala eth äp näm eth hal'ä tä häpet tä

yiwit'hi eth t'ha äp tet eth naji. Tätho tajtso wet nämhen iñhäj hal'ai tä niwusache wet nahahi iñhäj-tso. Paj t'ha n'oyahne tä iche wuj hal'ai tä tewoye sichuyukw,tontek thachal, thäy'e iñhäj tä paj t'ha hipohi t'at tewokw näyij. Inät-tso t'ha nemhit lanäyij ihi, ihi t'at tä häp tä tsilak-at tä itsijyenhaschehen lan'änhäi.

Tä tep'ante-tso wet yokwet tä lethakli ihi wichi tsi inät nemhit lanäyij ihi wet äp yimya, äp thamil nhanhiyajej-at tatañhi tewokw tsi wawuthitche inät tatañhit tä ihi. Thaml tuj p'ante w'ahat tä y'impe. Paj p'ante tä thamil iwo-chowhala t'ha yokw: is che nitäkw pej n'amil tä n'ekhen, iñhäj iwatläk tumej tä tapinhiyei, iñhäj iwatläk tumej tafwojñhiyei wet is che nithokej tä t'ukwe inät.

Thamil yikhen p'ante tä t'ukwe inät paj p'ante tä iñhäj tä tumej tä tapinhiyei häp p'ante tä hiw'en tewokw t'ha ifwalas-na häpe Rio Pilcomayo. Tä thamil hiw'en wet yahanej ihi tä yäpilh'oye iñhäj wet nithokej tä tapilchehen. Tä nithokej tä yahanej ihi wet nech'e thamil ituñhen p'ante t'ha häptä nit'añhiyat-pe tewokw thip tajthame tä itot'aine p'ante inät, ihi p'ante thip

tä thamil yen theya Säk'itemek thip-tso inät tä ihi t'ha tiyataj tsi lawomek p'ante.

Wichi ihi t'at pajt'ha nitäkw nekchämis, n'atf-was inañhi nithokej ifwalas. Tä paj wet äp y'im p'ante inät-tso. Häp p'ante tä tamenej tä thamil t'añwhäye tewokw.

Nitäkw p'ante nekchämis tä tumej ufwei, n'oyäme t'ha nämhen p'ante n'ohuse-wos tä 1924, tä thamil yahanch'oye wet iche wichi tä itamakei.

Iche p'ante m'ek tä iyej ôthamil ôchätüls tsi tä tafwaitsi täjna wet iche p'ante n'okattsayaj häpe p'ante tä 1932 tä koya thays tatañlä häp paraguayos. Wichi nhanhiyayej t'at p'ante t'ha häptä iche p'ante ahätäi tä yahumñhen wichi, laka lay'is. Häp p'ante hin'o-tso tä iwosilätaye wichi tä iche m'ek tä koya thays t'unläk iwoyeye thamil. Hin'o-tso yop'antekwe:

Chi ifwala wet koya thays thainekat amehen, t'unläk thamil aiso wet ichäj amehen n'okattsayaj ôfwel amhohen tä ische amil thekhen te ôtham ôikhilame.

Häpet tä yik silät-wo t'ha wichi iwot chohwäla wet thamil yokw:

Häpe t'at honajche-na t'ha is che nekhen, nist'ho tewokw wet n'atumeja thip ethei äp

newla kanhi chi n'awo-thaw'etä.

Honaj tä thamil thayenchethi t'at wet honajche-tso tä thamil yikhen t'at. N'oyäme t'ha häpet tä thamil näm tumeja t'ha sip'al tajho t'at law'et. Thamil tafwañhen p'ante.

Thip tä thamil täthom-tso n'oyämet'ha hall'ä-ch'o tä tätho, chethyukw tä wujche p'ante tä lach'o.

Hin'ot chi häpek hiw'en hal'ä-ch'ona wet ilesayen t'at, sip'al tä koya wokw paraguay thays. Wet n'olesainhai tä n'olunkatej hall'äch'o-tso yop'antek Tronquito, häp tä tamenej tä ôthamil ôw'et they täjtso tsi täthet tä t'ichun p'ante tä tet-tso.

Häp tä tejchi iche m'ek chi ni'isa chi iyej thamil, iche tä tewokw tä ilän thamil law'et, t'añhen pej t'ha chi thamil ileche m'ek p'ante t'ichun tä y'ittej thamil law'et äp te niwohiyat etha paj t'ha nämmei-na they t'at HAL'Ä-CH'O.

Wichi nemhit tumej ufwei, thip tä thamil ihi tatai-atlä law'et wumek tä i-ufwei.

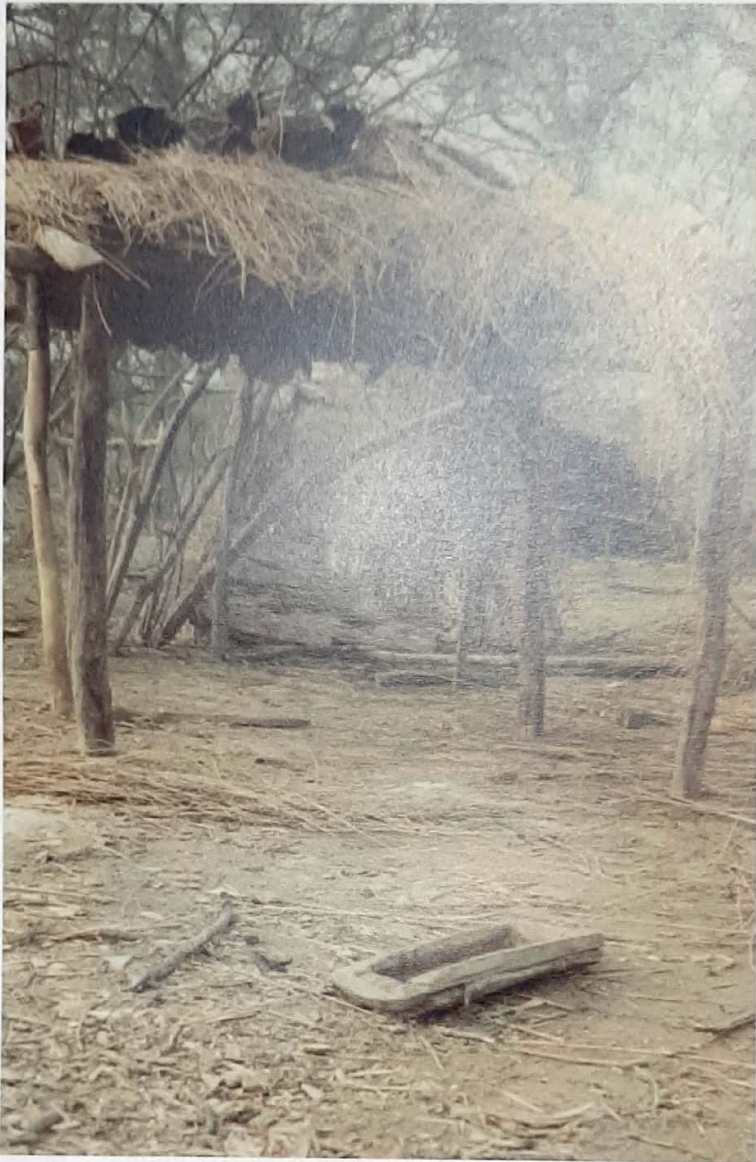
Iñhäj yahoye n'ohuse-wos tsi thaichufveneren wet thaitäfwñhatej m'ek tä ahätäi ichäjthi, m'ek tä n'oyokw: N'ochufwenyay. Wichi nithoke p'ante wet täthomchet thiwei wichi tä yahoho häp Takatai. Wichi-tso yäpnhonche pej

law'etes tä ichäjo m'ek tä isilataj tä nech'e tä fweta iwoye, nemhit häpe lahiyawuhyaj. Tä ôtsilkat t'at ôthamil ôw'et tä ôyäme wet Hal'a-ch'o thelei iwo-law'eta tä äp paj tsi tsilak p'ante tä hiyawul paj p'ante tä lawhäi-at tä häpe wet nech'e tä thamil iwo-law'eta häp m'ek tä is. Iche pej inhäj tä fweta yahoye t'ha wet täthe t'at tsi thait'unt'hen tajthamet tä kamaj hiyawul. Chi iche eth tä nichuttathi wet thamil yiläjej t'at wet äp eth iches t'at. T'ha häptä lakei p'ante t'at tä n'oeth y'il tä taj lakapes. N'oyäme t'ha paj p'ante tä wichi tä hiyawul y'inhen wet nofwej. Imäthehi p'antet lales t'ha häptä nemhit thait'ech'ainej laka t'hänhäi tajthame tä iwoye m'ek tä is.

Lawhäyis-tso kamaj iwofwas p'antet law'uyisa (latikis) tä nichayokwe wet tsilakfwas chehen t'at, tsilak tsänt'äj thiphaj tä inekatche lakakwhi, lanisähes w'asetaj t'ähes tsi lawhäi-tso nech'e wichi nitäfwelaj w'asetaj, tsi äp koya thayis ichäjo thipei-na ta wichi law'etes, täj p'ante iche n'okattsayaj, tä fwiy'etil itatche latape wet tawuñhiche tsäntäj tä lawole ihi, häpe p'ante m'awo t'äj, ha'yäj t'äj; thäk hal'a thai, thäk-his häpe inhät (awset), tuj itshätäi tä i'pe honhat, ichowathej lalutsej hal'a thäy'e lach'ähel, tuntej; wichi ihi t'at thip-tso: tachowathanhen, t'iwokoñhen, w'elekhen.

Tä iwechehi täja wet n'oyämet'ha iche p'ante hin'ol tä ipelas tä nämei wichi thamil lakaniyat tä ichenei p'ante wichi. Nämei wichi tsi t'iwñhop

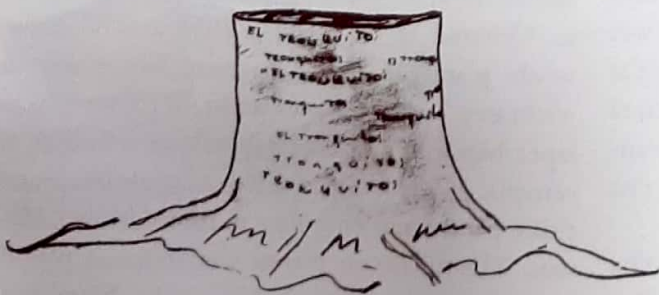

n'ochumet tä ihi Woyaj-his, n'oyämet'ha wuj wichi tä yikche p'ante, tsilakhi t'a p'ante ôthamil tä ôhäpehen wichi, iche p'ante asowaj thäy'e wänthäi tä äp yikhen tä yahoye n'ochumet tä n'ot'iwñhop.

Lawhäi p'ante tä häpe wet thamil iwow'ekyaja tä tiyäjei Woyaj-his, n'oyäme t'ha tä thamil nichätei wet laselt'hayaj ihi tsi thamil hiw'en ahätäi tä ilunhen t'ha law'uyis, thäk wet lawukwei w'enhathamej.

N'oyämet'ha thamil laselt'hayaj welan t'akän-yajej. Lawhäyis inhäj t'ha wichi thaiw'en tä nech'e ichumyenthi nithokej m'eñhei n'aj hiw'en wet eth pej iwo lakoseta, iwo lakay'ucheya, ileyej tä t'äsiche w'asetaj t'ähes nech'e täsiche nisähes tä isis.

Thamil tuj m'ek tä nech'e tä hiw'en: alos, alina, asukwa, nech'e hitsuhiche mati. Thamil ichumyenthi inhäj n'ochumet-chal: hosan, matsetaj, thäy'e inhäj n'ochumet-chal.

Thamil ifwasei t'at paj p'ante tä pitaj lawhäi, tä noj n'ochumet wet nech'e tä tapil. Nithoke thiphaj m'ek tä thamil isej. Iche inhäj tä teska-nejen law'uyis, iche tä thamil ichäj n'ochumet-chal tä yakathi. Nämhen pej t'ha ihi t'at law'etes paj pej t'ha äp näm ahätäi tä t'ukwe wichi wet nech'e äp thamil yikhen, tajthame pej atsinhai thäy'e wumhäi tä imäthehi t'at thamil law'et..

Pitaj p'ante lawhäi tä wichi ihi thip-na tej pej tä tewokw hitsifwik t'ha häptä wichi tapilei pej t'at tsi thamil yahumin law'et häp tä thamil hiw'en tä matche tä thäk ihi iche pinu, w'ahat thäy'e nithokej m'eñhei tä i'pe honhat .

Paj p'ante tä 1972 häp p'ante tä tewokw tapoyej tä inu'pe täj pej tapoyej, thamil nowaye p'ante tsi taw'uth p'antet chufwi lawukwei wet lawhäi tä wichi t'añhen thamil yist'ho p'ante t'at tsi inät ilunejthi t'at wichi tä paj wet iche inhäj tä t'ilinho p'ante t'at inät. Lawhäi-tso matche p'ante tä lawitānyaj ihi tsi äp iwom p'antehchä t'ha chi lapes ihi.

Thamil nekhen p'ante t'ha paj p'ante t'ha nämho t'at thip tä thamil iwo-theya tä yokw

Ähächat (Mistol Mercado) thip-tso atofwe p'an-tehlä thimphaj häp thamil law'et-wumek. Tä thamil t'añhen wet nemhit t'ukwe thäk tä i'pe honhat tajthame tä chi takast'hen wet thamil tufw-at lalä wet tä ilethamejen wet nofwej häp thamil laläi tsi nayahlä tä iche laläi tä hich'ahen.

Tä matche tä thamil latamsek wet yachajo tä yike m'eñhei tä pajche pej thamil yike. Wet äp te nech'e inhäj m'eñhei tä iyej wichi tsi iche noch'otyaj tä iyej thamil häp p'ante tä tamenej tä thamil tachuma yachuyaj, atsinhai yenche-thi hilulis tsi iche p'ante hin'o tä nämei pej wichi tä ichäj hilulis, iwo-p'ante theya t'ha yokw Salteño.

Thamil iwo-p'ante latamsekisa paj t'ha 1983 wet häp tä äp yachajo tä tewokw yokwos thamil tsi tafwai p'ante-pe tä tapoyej pej. N'oyäme t'ha paj p'ante t'ha thamil yist'ho t'at inät tsi matche p'ante tä iläfwel tä taw'uth-pe honhat. Tä honatsi p'ante wet thamil ihi thip tä ahätäi yen theya Palo Santo. Thamil ihi t'at thip-tso paj p'ante tä tefwaji iwel'a wet häp tä nech'e n'ochotyaj iyej p'ante thamil, iche n'ohis tä täthei Titchey tä yahäne wichi n'othäk thipeiayas. Äp te n'op'ante iwo-lahisa tsi n'ot'unläk thamil t'ayej häp Titchey.

Tä thamil nämho Titchey wet iwo-w'etahi thip tä tafowñhiyei wet äp i'p'ante thipei häp inhäj wet iwat-p'antehläk iwo-theya thamil law'et. Iche p'ante inhäj tä yokw ische n'en-theya Mistol Mercado. Tä paj wet thamil yokw chip te wet isit'ak n'aleche thaw'et they tä t'ichun. Tä 1984 wet nech'e matche p'ante tä thamil ileche Mistol Mercado tsi nech'e äp yachajo tä yokw Hal'ä-ch'o, El Tronquito. Thamil yop'attek theyla t'at paj la'ha tiyäjjet tsü.

Thamil ihi t'at paj t'ha 1986 äp häpe t'at tä lapes iwel'a tä ihi nekchä-tso wet häp p'ante tä tewokw ilän nithokej thipei tä tumphä thäy'e tä hichäm-tso. Lawhäi-tso Hal'ä-ch'o thelei tan'isej häp Titchey thelei. Äp häp p'ante tä yachajo tä lateläit'hayaj ihi wichi tsi thamil latuñyaj ihi p'ante. Ôthamil tä ôw'et Hal'ä-ch'o wet N'ohusewoshi p'ante tä tathunn'oyejen, häp p'ante tä wichi isej. Tä t'ichun wet wichi ihi p'ante thip tä lapes häp inät t'ha häptä ihi p'ante tefvaj-at ni semana. M'ek tä tamenej häp tä wichi-kaniyatei t'athe p'ante häp chumhas tä ihi Fwitsukw, itäjos. Thamil iwoye p'ante wet tathunej p'ante nithokkej m'ek tä lawuk häp wichi. N'op'ante

yahänho thipei-na tä häpe Titchei tä nech'e. Wet ôthamil ôw'et kamaj they t'at Hal'ä-ch'o. Häpe p'ante iw'ela tä t'ichun-pe häp nekchä tä 1987.

Thipei-na tä wichi nech'e nämho wet matche tä tañhi t'ha häptä thamil yowaj t'at, iñhäj yenchethi lawukwei, lalafwei. Pajt'ha äp ischephä t'at tet häp chi kahäpeya n'aj tañhi. Thamil iyä-yej p'ante inät tä ihiche häp ch'owhäi tä iche n'ä-yij thip wet tä ator'athi häp N'ochufwenyaj-wos wet wichi äp yowaj thip tä n'otühla häp n'ochuwenyaj-w'et.

Tä nämhen p'ante N'ochufwenyaj-wos wet thamil ichufwen p'ante n'atfwas t'ha ichet chufwi hal'ä hupelis, newhiyachet n'owej-w'etes. Lawhäi-tso häp p'ante tä näm häp n'ohi tä tathunej inät tä is wet äp lacha iyej, nemhit wichi iyäyej inät tä ni'sa.

Wichi ihi t'at thip-na wet tä latamsekis ihi wet äp yachajo tä thamil tachuma m'ek tä lachumet wet äp m'ek tä eth hiw'en tä isiyeja.

Tä 1989 häp p'ante tä niyat hiw'enho häp Titchey, Laj Chäsa thäy'e Isla Colón häp n'otetek tä yämeje tä thamil law'et t'at thip tä thamil ihi.

Tä tet nofwi häp nekchä-na wet nech'e p'ante tä n'oyenchethi häp thamil lawukwei tä hal'ä t'ähes.

Tä 1990 wet iche mamses tä tätho häp N'ochufwenyaj-w'etna tä thamil yahämit m'ek tä thaichufwenej. Ihichet'a eth chi ihi ôthamil ôw'et taj thame t'ha iche tefwaji eth tä kamaj thachufwen t'at.

Tä 1992 häp p'ante tä inuphä tefwaji mamse tä tätho ôthamil ôw'et.

Tä 1993 häp p'ante tä iwotesa tä tachumthi häp mamse-na tsi ahätäi tach'ote p'ante wet n'op'ante hiw'enho häp chinaj t'äj tä iwatläk ichumyene n'olafwek wet thäy'e tä ichiñhelit Chiloitas.

Nekchä-tso häp p'ante tä n'ot'hate häp Titchey m'ek tä ipenhi wet isaphi inät tä nithokhiyeja thipei tä isej.

Kamaj ihi p'ante t'at nekchä-tso tä n'ow'enhomche häp wichi laka inät-his, tsi n'ot'up'antehläk thamil iyäyej inät tä is.

Ôthamil ô-ihhi t'at thip-na paj t'ha at'hana wet nech'e ôthamil ôw'en n'ochufwenyaj-w'et tä isilataj.

Kamaj ôthamil ôtamsekis ihi wet ôthamil ôthäy'e iñhäj wichi tä ihi thipei-na n'amwat'hitläk äp yachajo chi in'oyehen häp ôthamil ôteläit'hayaj tä tet iwoye ifwalas tä pajche. Äp matche tä is tä n'och'otyaj in'oyejen, ist'at tä niyatei nip'et'hata n'ohlämhen. Taj thame.

SATUK-TES

Häp lawhäi p'ante 1930 kamaj Wichi iche tewokw thip. Asinäj Thetek tumej p'antehlä tapinhi. Wet äp tä thip tä Wichi ihi tä n'oyokw Takatai (San Andrés) tumej p'antehlä häp tewokw.

Tä tumphä p'ante wet nech'e häp Satuk-Tes tä kamaj iche t'at tewokw thip. Tewokw-tso t'ha paj p'ante tä nichätei thip tä n'oyokw Fwa'ayukfwaj.

Lawhäi-tso wet tewokw t'ha lakatchenhas atoschephä wet thäy'e thip tä isilataj häp tewokw.

Tejche taj lawhäi tä tapoyej t'ha häptä nitwuthiyaphä t'at wet Wichi iwo-latamsekisa.

Tä 1933 iwotesa tä tapoyej tewokw t'ha matche tä iläfwelche, iwo-lathuya wet äp tij lakatchenhas.

Wet täth-pe lawhäi-tso tä ipotche lan'äyij thote, wet nech'e wichi-tso t'ha matche tä yen lathakl'iya tsi nowañläk hich'ahen wet äp yachäjo tä ituñhen. Tsi tewokw häp tä thamil tataye, thamil isej w'ahat thäy'e itshätäi tä i'pe honhat.

Tä m'ek chejphä wet äp y'im tewokw, nech'e wichi-tso t'ha kamaj ihiche t'at law'etes wet äp tujthache t'at tä w'elekhen, yenchethi lalafwei, ichiñhelit kaila, yel'atas wet kasopayis thayis.

Tä kamaj is tewokw tä Marzo wet näm

w'ahat tä täth hichä t'ha wichi-tso t'ha thamil teskanej pej w'ahat.

Tä täthe nekchämis-na wet wichi yikhen pej t'ha häptä atosichet'a wet taj pej lawhäi tä y'im tewokw t'ha äp thamil tapinhomchet law'etes.

Tä tajei nekchä tä 1936 wet kamaj wichi ihiche p'ante t'at law'etes. Wet tä äp tapoyej tewokw nemkoñyaj tä istunchehen at-tso wichi, wuj m'eñhei tä tatäi, itshätäi-tso t'ha y'inhen, yachuyaj-tso t'ha tatäi. Tä paj p'ante wet tewokw-tso t'ha ichät'hi, wet w'ahat thayis-tso t'ha y'ilejen p'ante wet wichi-tso t'ha nhanhiyej at iwoinejek tachuma tsi thamil nahayej laka m'eñhei tsi nithokej ifwalas tä tachumwet'hä paj t'ha y'im tewokw.

Häp lawhäi-tso wichi nemhit tapinho law'et. Thamil t'añho thip tä kamaj iche t'at tewokw thip, tä häp tä thimphaj tä atofwehlä häp thip tä pajche thamil law'et.

Tä 1942 iwotesa p'ante tä yenchethi lawukwei, hal'ä-wolei tä n'ot'amajej.

Tä taj lawhäi tä thamil tutcheñhen wet eth tefwaji iyahinhi thip tä t'uhawetej che iñhi lalafwek. Iñhäj yäpnho häp lalafwei-w'etes tä ihi tewokw-w'et. Häp lawhäi-tso pethayis p'ante.

Tä taj p'ante nekchä tä 1957 nech'e t'at tä äp yachäjo tä iche pej eth tä äp hiw'en laka m'eñhei wet tewokw-tso t'ha fweta tapoyej tä nemhit tsajhi, wichi iwo-latamsekisa. Nech'e eth pej isakanej tä yenthi m'ek che isijeja.

Tä täth-pe lawhäi-tso yachäjo p'ante tä thamil hiw'en itshätäi, tä häpe p'ante nekchä tä 1969. Tä thamil hiw'en-tso wet nech'e tufwen, iche inhäj tä iwomthi. Paj p'ante tä t'añho t'at laläiyas tä hiw'en.

Tä thamil ihi law'et wet latamsekis ihi t'at paj p'ante tä 1983, nekchä-tso häp p'ante tä äp yachäjo tä tapoyej häp tewokw, wichi-tso t'ha thamil t'añhen tsi inät tuth p'antet-pe thamil law'et. Thamil t'añho p'ante thip tä they Woinejelis-pek tä kamaj they t'at Satuk-tes, *San Martín*, tsi wichi ilehiche-t'a tä pajchet they.

Tä 1984 nech'e iche N'ochufwenyaj tä nech'e tä iyej wichi, *Escuela*, häpe p'ante m'ek tä nech'e t'at tä iyej wichi. Thamil isej p'ante niyatei tä ihiche nithokej wichi law'etes tä ihi thipei-na.

Hin'o tä t'ichun p'ante tä näme wichi they Rubén Bonifacio wichi yen theya Tuntun. Häpe eth tä ichufwen n'atfwas.

Lawhäi-tso wichi tachumwet'hä, inhäj yiset inhät, inhäj wenhayej tä yist'hen ch'utei tsi thamil yenthi N'ochufwenyaj-w'et.

Hin'o-tso niwak'athiya t'at m'ek tä fweta yenthi tsi takasit t'at N'ochufwenyaj-wos. Wet tä eth nekchä, 1985 näm eth hin'o tä thamlak ichufwen n'atfwas. They Carlos Alberto Tentor, wichi yen theya Puntaj. Tham tä yäm wak'ath m'eñhei tä niwak'athahen. Ihi t'at wichi-w'et pajta kalethäj tä tham tä lachumwet häp N'ochufwenyaj-w'et tä ihi häp Satuk-tes.

Tä 1987 wet häp tä yachäjo tä hich'a wichi-w'et. Thamil t'ukwe law'et t'ha paj t'ha nithokej tä tatsupiye häp thip tä they Iläfwel, häp thip tä matche tä atofwehlä häp tewokw. Kamaj Satuk-tes thip t'at rajthame ahätäi thayis tä iwo-theya t'ha yokw *Sol Argentino*.

Tä äp taj lawhäi tä iche N'ochufwenyaj wet n'atfwas-tso t'ha ichet chufwi hal'äi tsi nemhit thamil lawukwe ihi. Paj p'ante tä iche carpas tä n'ot'hate wet häp tä thamil isej, t'ha häptä tä nitäkw wet che wawuthchufwi. Is p'ante ayij t'ha häptä tä fviy'etil häp tä nitäkw p'ante n'atfwas tä i-athoye tsi law'et ihihit'a.

Tä 1990 nech'e p'ante tä iche tefwaji han'äf-waj tä yahämit N'ochufwenyaj tä ihi *San Martín* wet n'ohw'enho häp lachä tä yämeje tä häpe eth tä yakathi N'ochufwenyaj-na wet äp iwoye che tujthache t'at tä thaichufwen.

● PINU-W'ETES: TAJ P'ANTE NÄM AHÄTÄI TÄ T'UKWE WICHI

Tä kamaj ninäma p'ante ahätäi, latamsek ihi wichi tä t'ukwe m'eñhei tä i'pe honhat, häp m'ek tä tuj thäy'e m'ek tä law'et thelei isej. Wet hiw'en thamhonche m'ek tä isakanej tä i'pe honhat.

Tä näm p'ante ahätäi wet ifwenho wichi tä iche N'ochumet tä ihi Ingenio che thamil yahoye wet paj lat'ha nemhit p'alitses, tä wichi iwoye p'ante wet nemhit isakanej che yike a'yij m'eñhei tä i'pe honhat.

Thamil iteläitej law'ekyaj, tä t'ukwe m'ek tä ahätäi ifwenho: häp m'ek tä is tä tafwaipe tä ihi che law'etes.

HÄP N'OWEKYAJ TÄ TIYÄJE PINU-W'ETES

Häp wichi p'ante iwo-law'ekyaja tä tiyäje häp Pinu-w'etes wet matche tä thamil latelait'hayaj ihi p'ante tsi thamil nitichunchek hiw'en m'ek tä iwatlä tä tach'ote wet nech'e thamil latamsek ihi.

Tä thamil yikhen p'ante wet nitichunhiyatlä m'ek tä ni'isa che ihiyeja tsi häp m'ek tä iwatlä tä tamenej.

Thamil iwo-law'ekyaja täthe tewokw, Río Pilcomayo, ifwalas tä kamaj newache theyis häp thipei-na (Departamento Ramón Lista).

T'äschehchä p'ante t'ha pajt'ha tiyäjo t'at häp Salta wet yist'ho p'ante tewokw tä n'oykw Bermejo häp inät tä wuj tä ni'isa tsi ilänhen wuj p'ante wichi wet äp paj p'ante tä tiyäjo häp Jujuy tsi häp Woyaj-his tä thamil t'unläk nichätei.

TÄ NICHÄTEI YENCHETHI LAWUKWEI

Tä thamil iwo-tesa p'ante law'ekyaj tä tiyäjei Pinu-w'etes wet thamil yikche p'ante tren, tä thamil yämei wet inukwehchä tä thäy'e laka niyat. Tä mathyej-tso wet yenchethi häp lawukwei yam'hilak yen law'eta.

Wet capataz hiw'enhope n'othäk thipei häp lachumet-na.

N'atfwas tet iwoye n'ot'up'antehläk tach'ote inhäjä tä t'hänhäi tä yenchethi law'etes.

N'OCHUMTES

Tä kamaj ingenio niw'ena p'ante lachal wet hin'ol, atsinhai wet n'atfwas p'ante tä n'ot'unläk

yowajo häp tañhi. N'op'ante tisit'a eth tä nhamita lachumet häp ifwala tefwaji.

Häp capataz itetshan nithokej ifwalas. Che iche eth che n'okniw'ena che tachumthi wet n'ot'ukwe tä n'ohänch'oye häp n'otasnhat.

Iñhäj y'ilejen p'ante t'elkas. Ihi p'ante tä tet iwoye che n'othäitshai.

Wichi wuj tä p'alitses p'ante tä ihi häp ingenios.

Tej p'ante tä y'ilwet'hä tä tet iwoye n'oyokw: "iMähen, chumwet'hä!".

TSUTAJCHA

Thaka t'hänhäi wuj p'ante tä iteläitej tä ihi häp Pini-w'etes.

Thamil hiw'en tä wuj lap'altseyaj, tsi wuj lales tä y'inhen thäy'e tä t'hanhäi, tsutajcha tä ilänhen.

Wet iche iñhäj tä nichutt'hawet'hä wet ichet chufwi lawukwei wet tä näm capataz wet itonchephä t'inhayaj länhäi, ichäj häp gasoil wet itsächepe wet nech'e n'owunhomche lawukwei. Äp wuj p'ante wichi tä y'inhen.

HÄP N'OWUNYAJAI

Iche lawhäyis tä matche tä n'owunhomche pinu-w'etes.

Chejphäm pej wet y'oho tsi iche chumaj tä it'hat'ho lachut'hi thote häp pinu tä tamchäi.

Häp lawhäyis tä wuj ama thayis tä ihi häp tä

äp n'owunhomche yam lek nemhit tuj pinu tä wak'ath.

Äp iche lawhäi tä capataces iwunhomche yämlek chumhas tä y'ilwet'hä niweskataho häp pinu.

Äp te wuj p'ante wichi tä y'inhen.

N'OKATTSAYAJ

Tä täthe lawhäi tä t'ichun wet pinu-w'etes t'ha wuj wichi tä w'enhahiche thämtes tä yahoho tä tachumetwet'hä.

Tä n'ow'enhomche lachumtes wet iche pej tä tachum tsi latänfwas tä tajlä.

Iche pej tä n'okattsayaj täthe hat'es tä loteros hiw'enho wichi tä yike honajche.

Thamil iwom p'ante honajche tsi n'on'äyey.

NOKÄJYAJ

Tä noj n'ochumtes thäy'e tä häpe lawhäi tä wichi yäpleñhen law'etes wet nech'e thamil yenthi häp lakäyay tsi thamil yäpil.

Iche lawhäi tä thamil yenhithit'a katinaj thäy'e iñhäj lakoñhäi tsi lafwitajayaj ihi tsi nithokit'ahchä tä yäpil. Wuj wichi tä y'inhen, iñhäj y'ilehen n'otnhayaj wet iñhäj tham lachumtes tä ilänhen.

TÄ TAPILCHÄ

Häp lawekyay tä tapilchä tä matche tä pajche häpe p'ante tä t'äschenchä.

Nitäkw p'ante lakas t'ha-w'etes yämlek nämhomche law'etes.

Wuj atsinhai tä law'et thelei tatäiwet'hä.

Tä paj wet nech'e iche häp trenes, häp p'ante tä wichi yenthi thote lawekyay tsi äp thote law'ekyay tä yikche tren, mola wokw camión. Ichäj iñhäjfwas w'ilei tä yakathihlä lachumet.

N'oyämet'ha wumhai thäy'e n'atfwas tä y'ilwet'hä wet nämhomche law'etes t'ha iñhäj ifwalas tä y'inhen.

I fwalas tä pajche wet matche tä latamsek ihi wichi tä ihiche thipei-na thamil yike m'eñhei tä ihi tewokw thäy'e inhäj tä i'pe honhat tsi tsilkas.

Tä paj wet nämthahen ahätäi thayis tä täthomche inhäj honhatil tä yahoye thipei-na tä t'ukwe law'etej tä ichiñhelit itshätäi,iche inhäj tä lachufwenyaj tä tamenej wet nämei-na n'a-w'en tä wuj wichi tä i-n'amjen tä w'enhahiche.

Tä paj wet iche

ahätäi thayis tä nämhen tä tach'ote wichi. Tsi häp tä wichi tä häpehen niyatei wokw öyokw thayen thetekayej häp inhäj tä ihi che law'etes thamil lathakli ihi tä nem te thammhaj tsilak wichi tä latamsek ihi.

Nekchä tä 1984 häp tä iwo-tesa tä wichi iwo-chowhala tä is che thamil hiw'en honhat-cha tä täthe niyat tä ahätäi tsi nowainläk n'ohsoyey wotche n'oistun-pe honhat tsi w'et iwohiyet'a häp ahätäi thayis tä eth näm t'ha thayen-at lawukwa thip che ihi täthettsiy tä ahätäi iso wichi ka-honhat.

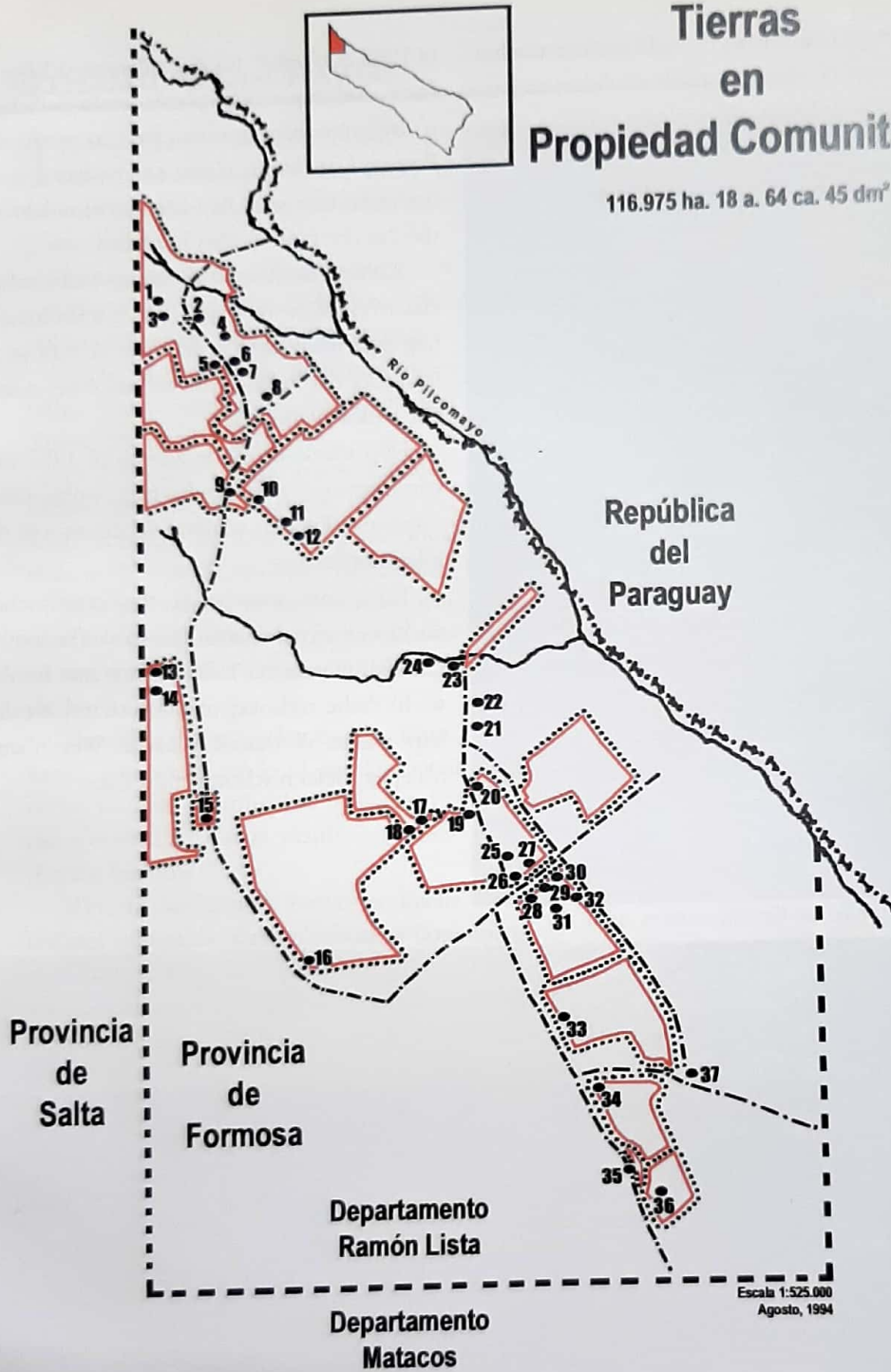
Wichi thaihutchepejwek tä ihi Titchewumek täthomche thipei tä atosenhen t'äschehchä, iche-pe wänthäs.

Thamil latichunhayaj tefwaj-atni tä häpe HONHAT, nech'e thainp'ajt'hitwek tä t'athek niyat hiw'enho häp n'olesainhai tä honhat-cha. Wet matche p'ante tä tachuttshan tsi n'on'äyey, ahätäi thayis yäme t'ha lakeñhit'ak n'oyen n'otw'añbeta häp honhat. Tetso t'hayej wichi tajmatyaya tä thainp'ajt'hitchewek, thamil yokw n'anityen che n'ohw'en'amhomche honhat tsi täthettsiy tä thaw'et t'at, thaka t'hänhäi-naji lap'itseñhei nofwot'at.

Eth m'ek tä tamenej wet häp tä thaka t'hänhai latichunhayaj yokw ôthamil ôchumyenhithila honhat tsi häp tä ô-isiyeja.

Tierras en Propiedad Comunitaria

116.975 ha. 18 a. 64 ca. 45 dm²

1. Las Vertientes	13. Pozo Cercado	25. La Mocha
2. El Breal	14. El Estanque	26. El Tronquito
3. Pozo la Chiva	15. El Chorro	27. Barrio Nuevo
4. Santa Teresa	16. Barrio El Sol - Chivil	28. El Potrillo
5. María Cristina	17. Pozo Charata	29. Kilómetro 13
6. Campo el Hacha	18. Pozo Caballo	30. Isla Colón
7. San Miguel	19. Las Cañitas	31. Puerto Irigoyen
8. El Palmarcito	20. Barrio El Sol	32. El Silencio
9. Lote 8	21. Media Lunita	33. La Brea
10. Tucumancito	22. San Martín	34. El Cruce
11. Tres Palmas	23. El Surubí	35. El Divisadero
12. Lote 1	24. La Pampa	36. Kilómetro 30
		37. El Quebracho

Täth-pe nekchä-tso tä wichi matche thaihutchepejwek tä yämejthi m'ek tä t'uhawetej che iwoye. Thamil tatsuphiye p'ante inhäj tä yämt'hilak ilunejthi.

Ifwala tä, 24 de mayo tä 1984 wichi thaihutchepek tä täthomche inhäj thiwei tä häpehen wichi, wänthäi thayis tä ihi häp Formosa thamil p'ante ilesayen thämet tä yäme m'ek tä tamenej tä thamil t'athe honhat wet iwatlä häp n'olesainhai tä täthe niyatei.

Wichi -tso t'ha nithok p'ante tä thainp'ajt'hitchewek.

Taj ifwala tä 13 de Julio tä 1984, wichi yäplei Formosa tsi häp tä niyatei tä ahätäi ihi, thamil inukwehen n'änhai, tä iwo-lapumisa, t'änhen, iwo-lalesainhaya tä wus, iche wichi tä itenche lakeyis tä pajche thamil yokw ôwatläk niyatei itipe lawuj-wet häp n'olesainhai tä yäme tä iwoyek n'ohw'enn'omche honhat, wet tä 3 de agosto 1984 niyat iwoye thamil thämet.

Wichi tufwthache thamil t'athyaj wet nekchä

tä 1985 tä n'oykw wichi ka-ifwalas tä häpe iwe-l'a tä abril häp tä iche p'ante wichi tä t'ichun tä n'ohw'enho häp honhat-cha mat wichi tä ihi Ramon Lista kamaj p'ante a'yij tajthama tä wichi hiw'enho häp niyat häp lalesainhai tä kamaj t'athe t'at che n'ohw'enho honhat.

Täth-pe lawhäi-tso tä kamaj wichi tufwthache m'ek tä iwoye tej tä wuj lateläit'hayaj t'ha häp tä itetshänhiyejt'a, che iwatläk yahoye niyatei wasei t'at iteläitej che nichayokwe, nitechäjche wokw nichuyuhen.

Häp ifwala tä 27 de agosto tä 1987 häp tä näm häp niyat tä hiw'enho häp honhat-cha häp thiwei-na: Titchei, w'ofwaj, laj-chora wet thäy'e inhäj honhatil.

Täj p'ante matche tä thainp'ajt'hitchewek wichi wet tej wej tä n'on'äyey m'ek t'ha kanhi wej t'ha thamil yakathi. Tsilakhi t'a p'ante honhat tä wichi t'athe nithokej m'eñhei tä iyej ifwalas-na häp p'ante tä thamil yakathi. Wet n'amil tä n'alepes thelei n'achumyenthi t'at.

I fwalas tä kamaj tsilak thamej wichi wet thamil laka-chawos p'ante inhäj tä hiyawul, n'othilei-wos. Äp te ichumyenthi p'ante hall'ai.

Tä paj wet nämhen p'ante n'ohuse-wos wet häp tä tach'ote wichi tä ichufwenej thamil lahanñhayaj tä yiläjej t'inhäyaj-länhäi.

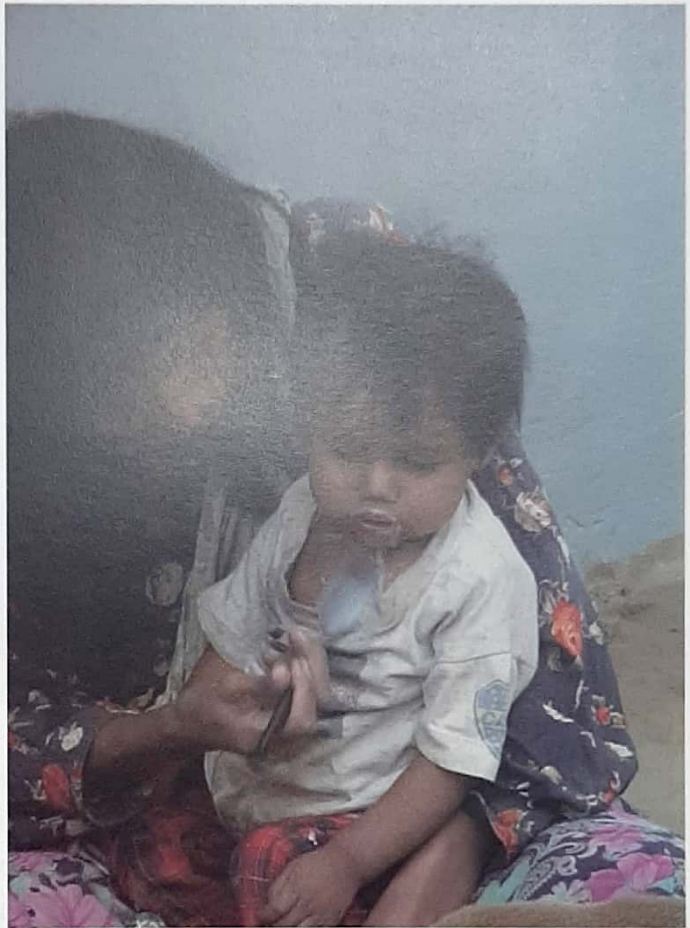
Wichi tä t'ichun tä thaichufwenhen tätho p'ante häp thipei-na: Fwitsukw Thäse, Ama-his, Takatai.

Tä 1982 häp tä iche p'ante n'ochufwenyaj tä täthe inhäj ahätai thayis wet wichi tä pajche kacha-wos hap'akej inhäj tä äp nech'ehe tä täthomche thipei inhäj.

M'ek tä tamenej tä wichi t'athek iche lakacha-wos häp tä iche kacha-wos tä ahätai wet wichi wufwit'ak yahanej thämet tä yitt'ho t'inhayaj.

Thamil tä häpehen kacha-wos ichufwenej laka-wichi m'ek tä iwatläk inhäj iwoye tsi iche n'otnhañhai tä iwoye t'at che n'oeth tham t'at tä yiläjthamej wokw thayäm hin'ohlä.

M'ek tä kacha-wos iwoye tä ihiche law'etes häp täjna: t'uye n'atfwas tä ilopenhen, itshänhen wet itetshan lachoñt'hayaj häp n'atfwas tä lelamsas, t'uye inhäj tä t'hänhäi tä iwatläk pitaj lawhäi tä tuj kacha.

Iche p'ante lawhäi tä n'owatlä atsinhai tä thaichufwenej tä itetshan inhäj tä hich'otshanh. Nitäkw p'ante atsinhai tä thaichufwenej wet ifwalas-na t'ha atsinhai-tso t'ha tach'ote t'at inhäj tsi iche eth tä pajche yahanej.

Täthe tä 1986 pajt'ha 1988 häp p'ante tä äp n'ochufwen inhäj wichi tä thayene kacha-wos tsi iche thipei tä laka-chawos ihihit'a. Tä 1993 häp tä iche mamses tä tätho n'ochufwenyaj tä äp thayene kacha-wos. Ifwalas-na t'ha nithokej thipei tä hiw'en kacha-wos.

Mamses tä ihi kacha-w'et wet matche tä tach'ote häp kacha-wos tä ahätai tsi thamil nitäfwelaj inhäj wet yahanej m'ek tä eth ifwenho tsi thañhihfwa.

● N'ochufwenyaj

Ôthamil tä pajche ôhämít häp N'ochufwenyaj-na ô't'unläk ôyáme häp m'ek tä tamenej tä wichi tä iche häp thipei-na t'up'antehlä häp N'ochufwenyaj tä w'enhathamejlä häp thamil lachufwenyaj tä pajche iyej. Häp N'ochufwenyaj tä nech'e häpe t'at tä yañhettsi m'ek tä wichi iwatläk lales yahanej häp lawhäina, tsi nech'e thaichufwenej m'ek tä lawuk thäy'e m'ek täthejlä wichi inhäj.

Tä iwop'ante tesa wet häpe p'ante nekhä tä 1985 tä wichi t'athek iche N'ochufwenyaj-w'etes tä ihiche thamil law'etes. Lawhäi-tso wet iche wuj n'atfwas tä yahoye t'ha häptä ahätäi thamet p'ante tä at'haho. Hap p'ante ta tamenej tä iche wichi tä yahoye häp Titchey, El Potrillo, tä thaichufwenhen t'ha yam't'hilak tach'ote n'atfwas tä yahoye häp N'ochufwenyaj-na. N'atfwas isej thamil-na tsi ifwenho pej ahätäi häp m'ek tä n'atfwas yáme wet chi ahätäi yamhopthi n'atfwas wet tham tä ifwel m'ek tä yáme. Äp che iche wichi tä t'hänhäi chi iwatläk yamhopthi häp ahätäi wet tham p'ante tä ifwenho pej häp inhäj thamet. Häp p'ante tä tetso tä iwotesa wet yik t'at tä t'aithatsi m'ek tä iyej häp N'ochufwenyaj.

Tä paj wet iche Centro Educativo de Nivel Medio N°2 tä ihi häp El Potrillo, N'ochufwenyaj-w'et tä tiyäje häp mamses tä iwatläk tufwthache tä thaichufwenhen. Thamil tä yahoye wet eth tefwaji tham t'at tä yahanej m'ek tä thaichufwenej tsi iche p'ante n'ochufwenyaj tä tataye thamil tä t'unläk yachuyaj-wos wet iche eth n'ochufwenyaj tä tataye thamil tä t'unläk N'ochufwenyaj-wos.

Tä 1991 häp tä iche mamses tä yahämít tä thaichufwenejen tä ichufwenhihe-na n'atfwas tä yahoye n'ochufwenyaj-w'et tä ihi thamil

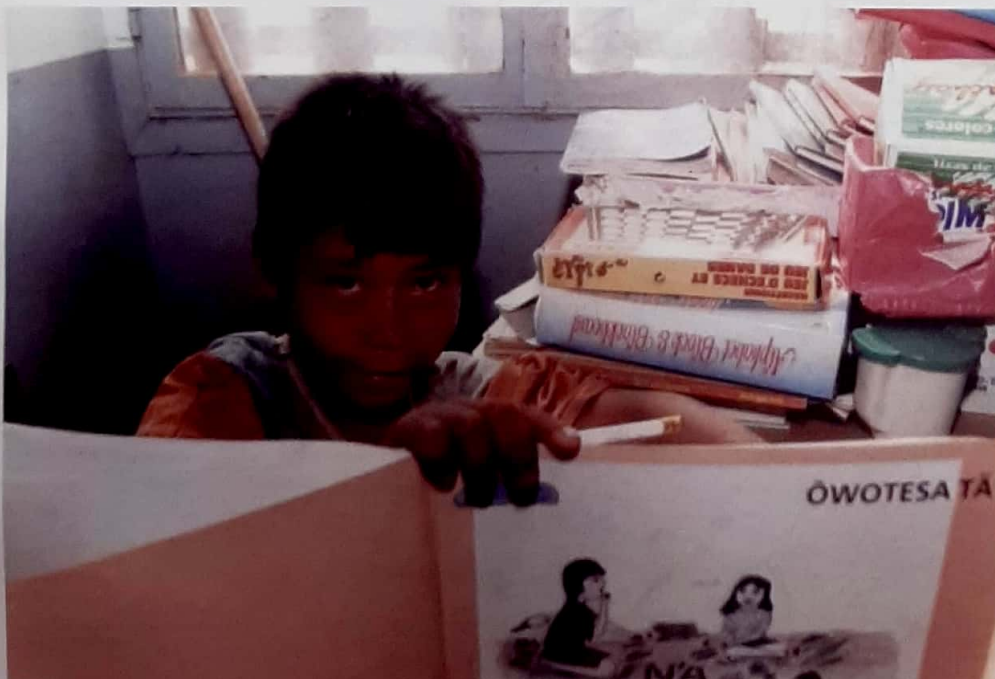
law'et. Mamses-na nemhit teiwoye häp inhäj tä t'ichun tsi nech'e matche tä ichufwen häp n'atfwas, tsilakhit'a che ifwel pej ahätäi thämet. Tä paj wet iche inhäj ôthamil tä n'oyen-n'oyehen häp n'ochufwenyaj-wos tä ichufwen mamses.

Wet tä 1998 häp tä iche inhäj tä w'enhayej tä ichufwen häp mamses tä ihiche thipei tä n'ohu-tiwek häp thamil tä law'etes atofwehlä häp Titchey häp Centros de EGB 3 tä ihi häp Lote

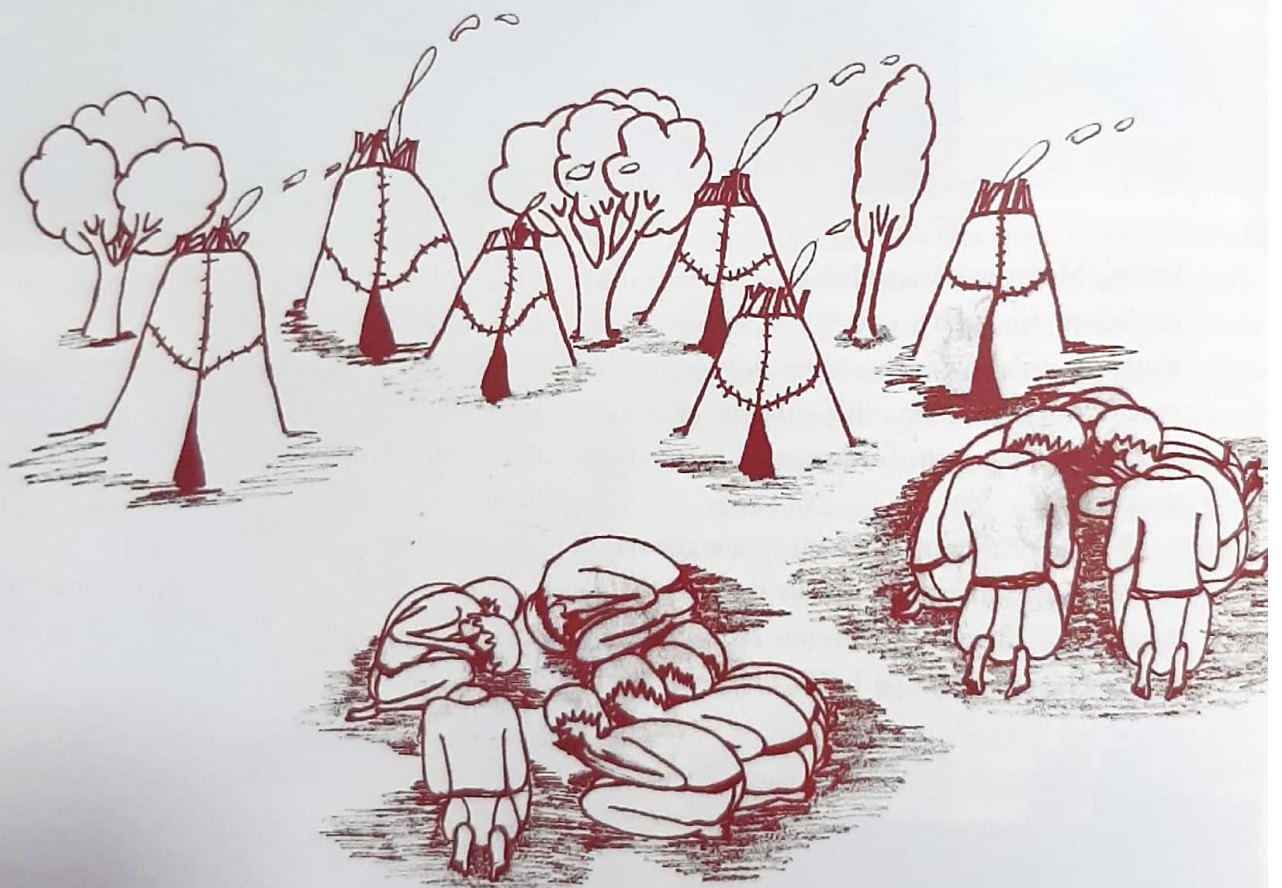
Ocho, María Cristina, San Martín wet El Quebracho.

Tä lapes wet häp nekchä tä 2000 tä nech'e kalethäj tä thamil tä ichufwenhen n'atfwas tä ihiche law'etes häpe t'at inhäj tä n'ontäfwelej tä häpe N'ochufwenyaj-wos wet taj law'eta t'at thip tä ihi.

Is p'ante t'at N'ochufwenyaj tä wichi t'athe tsi nekchä pej t'ha t'aithatsi t'at m'ek tä wichi hiw'en. Wet tehlät-tso ifwalas tä n'attache.

N'oyäme t'ha ifwalas tä pajche wet atsinha tä n'oyokw chumaj häpet atsinha tä ow'enhit m'ek che nitchumaye, che ihi law'et t'uye lales, yike hal'ä thai tä i'pe honhat, lathet, inät, tañhin, t'amaj-m'ekej, yenthi hilulis tä chit-seschehen häp tä iche hal'ä thai t'ha hiw'en t'at lahi.

Ifwalas-na t'ha kamaj atsinha tufwthache lachumyaj-na.

Häpet tä n'oyokw y'o fwa'ai wotche hal'ä that che häpe, atsinha-ni t'ha tet niw'ena tatayet che nichät honhatei.

Wet nech'e yike t'ha pajt'ha noj wokw pajt'ha hiw'en.

Häpet che taj lawhäi tä w'elek t'ha yik tä kamaj, t'ähen pajt'ha tapokwe lathui tapil t'at tä ifwala tataiñchä, tithäj fwa'ai. T'ukwe thip tä ifwala thal tajpe pajt'ha honaj häp tä itihi lafwchule, yäpiltsi tapil tä honajya. Häpet tä näm t'ha yahutwek laka fwa'ai yachäjchufwi lawukwe. Ifwala t'ha yachäjo tä hich'en tetsow nithoksi ifwalas paj t'ha tamchäi.

Ifwala pej t'ha näm t'ha iñhäj fwa'ai paj t'ha lafwchule nitäkw.

Nech'e lach'efwa yenthi laka apuchehis häp tä tejche iwomchä t'ha che tapumi. Tham thäy'e lales-tsinhai thamil yahanhen. Tapoyej pej t'ha

ap yahan t'at eth, noj fwa'ai tä tot'aho law'et.

Tä hich'en fwa'ai pajt'ha tamchäi nech'e tä iskonho apuchehi wet n'ot'äsche häp tä che tapoyej t'ha han-atläk naya thele. Tä tapoyej nech'e tä n'oyenthi thetek-ch'o. Nithokej apuchehis tä lakei t'at täjtso tä n'oyenthi.

Wet atsinha tachofwan tä nech'e honaj pajt'ha wichi imähen. Tsi latamsekhit'a tä ifwalas. Tä isi lachofwajek hiw'enhat lamok it'hat'tho iyäte. Tä tapoyej wet yakhathyenthi thiphaj, wet hip'oyejpe. Tetsow honaj pej t'ha tachofwan t'at paj t'ha hiw'en tä isi, wet it'hat'ho-pej iyäte yakhathyenthiche wet hip'onhen paj t'ha tamchäi nech'e it'hat'ho apuchehi. Thoi wet it'hat'ho itshäwet t'äj wotche iyäte.

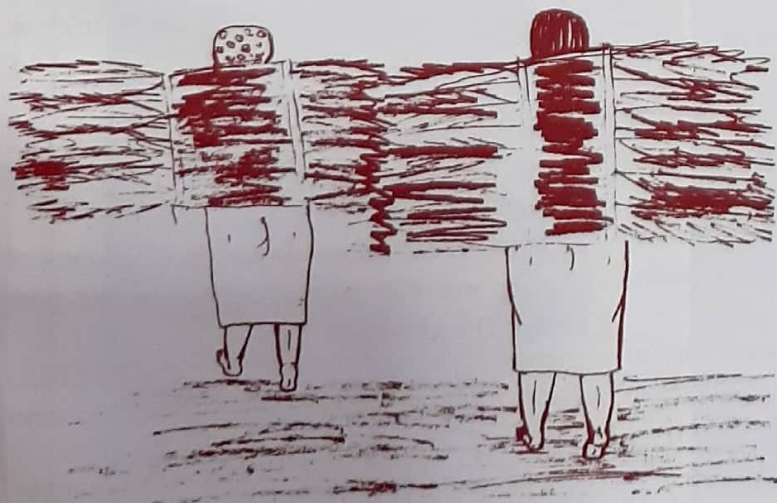
Atsinha-tso tachofwan at-pe tshäntäj wet laka halanhat-tso t'ha hookw thichu.

Häpet che noj fwa'ai tä at'ot'aho law'et t'ha yik tä t'ukwet thip tä kamaj, häp tä t'ayei thäy'e law'et thelei. Häp tä ap lach'efwa yenthi iñhäj apuche-his tä ihi t'at tañhi. Thamil atsinhai tä yahanhen paj t'ha noj fwa'ai nech'e ap tapinho law'et.

Lachumet tä iwoye t'ha tet iwoye tä ihi law'et.

Wet laka-puchehis tä imäthehi tañhi, t'ha ap iñhäj niyatchenhiye t'at tet niw'ena.

Atsinha-tso tapinho law'et t'ha yahanej t'at tä

N'OT'ITSHAI

- Yej alew'enhatlä aiñhäj ap'ajitej aiñhäj.
- Yej t'ichunlä aiñhäj lawetahila, yabinche tä latataiche.
- Yej sukne m'ek tä kabanajej.
- Yej täñbat aka ifwalas woye m'ek tä t'uhawetaj, yej woye m'ek tä nit'uhawetajej.

thäk ihi. Tuj m'ek tä ihi laka-puchehis tä ihi law'et paj t'ha nofwchei. T'ha häptä äp yahanej t'at tä kamaj imäthehi inhäj tä ihi tañhi.

T'ha häptä tsilakhit'a fwa'ai tä hiw'en. Äp te hiw'en inhäj hal'ä thai: änyaj, atsaj thoi. Atekthai wet wosotsaj, häp tä hanej tä n'ot'hate fwa'ai häp tä hak'onek pa. Wet ahäyaj n'ochofwaji, n'ot'hat'ho itshäwet t'äj .

Häp wosotsaj, atekthai wet ahäyaj häp tä n'ot'hate fwa'ai tä n'ot'hat'ho apuchehi, che n'ochofwaj t'ha tet iwoye. Häp letsen'i wet te n'ot'amajej, tajthamat tä n'ohch'en wet tä tamchäi t'ha n'ot'hat'ho lahi.

Mat häp ahäyaj tajthamat tä n'oyike wet n'ohch'en pajt'ha tamchäi, nech'e tä n'oh't'hat'ho apuchehi.

Häp atsaj thoi häp tä tachutshan tä n'oyike. N'oyike atsaj tä y'o häp tä n'ohtsifwin, tejche n'oya t'ha n'otchumat'at n'ohch'en wotche n'ohpenhiche häp tä tafwaitsi t'ha n'ohtsifwin, thoi-tso t'ha n'ohch'en pajt'ha tamchäi nech'e tä n'oh't'hat'ho apuchehi.

Tä n'ow'akthat tä häp tä n'otufwila wet iwadäk n'ohchofwaj häp lawhäi tä äitaji layath, häp tä n'otiphä wet t'ähes yikejche layath häp tä yokwet wak'ath, tä noj t'ähes wet nech'e iwoye tä n'ohpen ihi t'at itäj, n'ohtsäipej t'ii pajt'ha n'oyokw akäs tä nemhit tapai nech'e n'otuj n'otsaipe hilu-wumek.

Häp onhai wet tet iwoye tachuttshan tä n'oyike, atsinha yik tä nech'e ifwala, ichäj lakek häp tä yahechäjen inhäj tä nisakanayej, tä tapoyej laphi tapinhot law'et.

Tä kamaj niwufwa wet thamil tuj t'at, mat tä wuj nech'e yike tä t'amajej.

Tä n'ot'amajej wet tham n'ohpenhiche, atsinha ipenhiche wet itsäipe hilu-wumek wet isajiche tä nojphä wet itihit'at isphä tä iwatläk tamchäi, tä tamchäi nech'e tä iwoye tä n'oh't'hat'ho häp apuchehi.

Wet iche n'othäk tä iwohiyet'ak n'ot'amajej wet häp tähes-na: atsuk-thawo, fwalawuk, chutsaj thet'hei. Wet tajthamhiyet'a iche inhäj.

Häpetche nem iche hal'ä thai-na, nech'e yen-thi inhäj tähäpe thäkwe, lakat'hat'hi wotche thäk-hi.

Tham-tso atsinha t'ha che n'äyejo n'atfwas tä tatsiteyey. Che hiw'en han'äfwaj che nhanayej wet ichufwenej.

Häpet che näm w'ahat t'ha atsinha-tso t'ha yenthi niñhäi, hotanaj, hilulis tä chitseschehen tä yen w'ahat-hisa.

Wet che hin'o inämet w'ahat t'ha t'ukwe hal'ä w'olei itükatsi nech'e iskonpe w'ahat wet äp isitchehen, ichenhomche t'ha häptä lach'efwa-tso t'ha tach'otet'at, ichunkat lakelwo tä ipen, tafwaitsi nech'e tische inhäj tä t'awaye wotche tisei eth atche häpe tä ileyey wet tufwthache m'ek tä iwoye.

Che iche thacha tä hin'ol nithoke wet nithak'ale tsi häp tä che tafwaitsi t'ha tajthama, t'ha häptä wichi yakatej w'ahat. Wet nech'e äp iniwhihlök äp eth nekchä.

Hin'o tä lach'efwa chumaj wet hip'ohen tä y'ofwas wet häp tä t'amajej t'ha tejche pitaj lan'äyij t'ha ninjut'hiye t'at.

Tä t'amajej w'ahat wet y'uit'ho lawukwe inhäj wet iskonhot hotanaj t'ha häptä itichufwi lawukwe.

Häp tä tetso häp atsinha tä chumaj t'ukwe thäk wet lach'efwa-tso t'ha tet iwoye. Häp tä nithok lawhäi tä thäk ihi law'et thelei.

KATES-TSINHA

N'oyäme t'ha iche p'ante häp lawhäi tä wichi ibiche law'et.

Wet thamil thäs ibi p'ante tä matche tä katsiya. Hin'o mamse-tso iche pej lawhäi tä fweta
ichuttejthi atsinha thutshat che häpe t'ha niwobiyeye t'tat tsi häp tä lafwumakyaj tä tamenej.

Ifwala eth wet näm latichunbajaj tä yokw:

– Öt'änhiyela eth häp kates honatsi-na yäm't'bilak ôch'efwa. Wet nichäte lawhäi tä honatsi,
wet iwotesa tä iyabnben katetsel paj p'ante t'ha hiw'en eth tä matche tä isi, nech'e iwotesa
p'ante tä t'äne tä yokw:

– Kates thuu öwat-abilä n'amä.

Wet yachäjtahö tä tafwaisit imä p'ante. Nabati wufwej p'ante ibit täjche ibi wet n'om, tä
iyabinphä t'ha hiw'en tä atsinha tä ifwache t'ha matche tä isilataj.

Tabuye p'ante atsinh tä yokw:

– ¿Atsi m'ek tä lawoye? ¿Atsi tä t'an ame? ¿Atsi thip tä latäthi? Atsinha-nena t'ha
nichutho t'ha yokw:

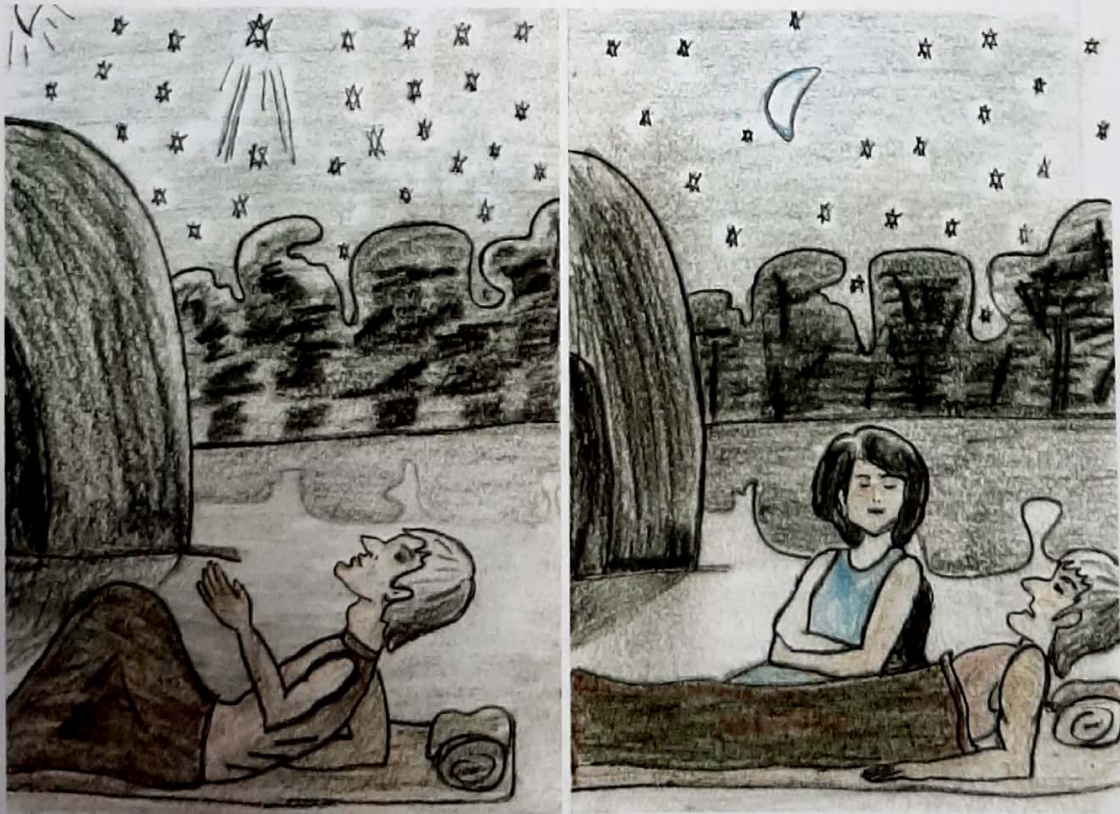
– Am mat'hi tä la'änn'oye ha latichunbichet'a.

Hin'o-nena wet nitichunejthi t'ha matche yahanej ibi tä tham mat tä t'äne tä kamaj nimä-
ya. Täthe lawhäi-tso tä atsinha iyej.

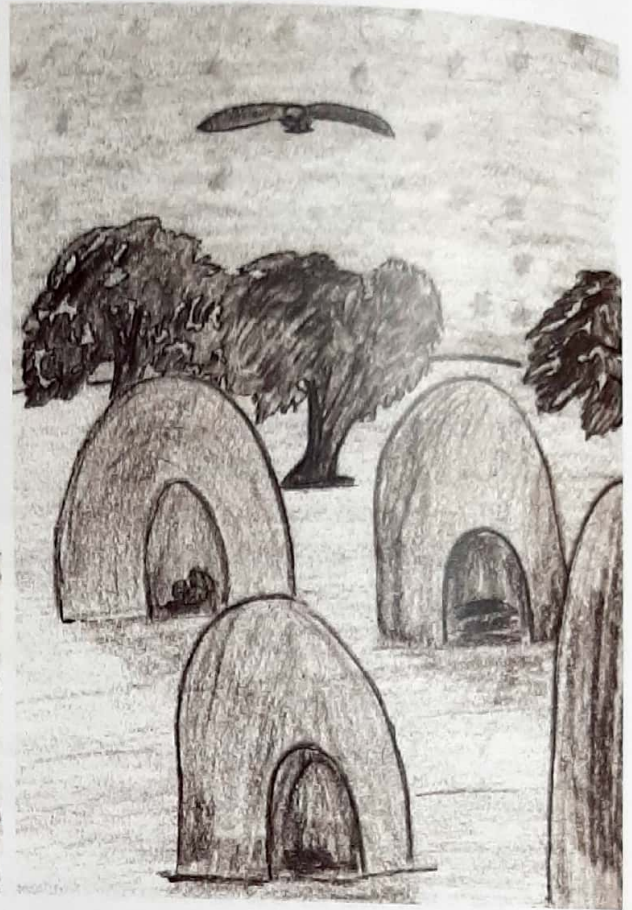
Tä wichi hiw'en wet iwotesa tä iläkwithi.

Atsinha iwotesa p'ante tä ifwus thipe bin'o tatei pajt'ha tet iwoye häp atsinha tä isilataj.

Wichi iwotesa p'ante tä t'ekhen, n'ot'äneje thiphaj m'ek tä n'otuj wet nitufwiyet'at. Kates-
tsinha, hiw'en tä nichuyu nech'e t'äne häp lach'efwa yäm't'bilak hich'enkatsi häp wesaj thiphaj

wet i'pe. Nephä t'ha m'ek tä imätheh-pe law'et t'ha n'othamsilis tä isis, w'enhabiche.

Häp hin'o iwotesa tä yabanchehen iyätei häp n'othamsilis, wet lawhäi-tso it'batlä hal'ä thai tsi häpkhit'a p'ante häp lawhäi tä hal'ä thai y'o.

Tä nech'e ifwala t'äne p'ante häp lach'efwa tä t'ukwe häp hal'ä tä häpe fwa'ai thile. Tä nesp'ante-pe häp fwa'ayuk, wet tan'uthche wet yäme p'ante häp lach'efwa t'ha yokw:

– Yeja layahinn'o che layahinn'o wet öyänhiyela häp pule.

Häp hin'o tachuma häp wesaj thiphaj wet hip'oyej-pe thetek, t'ha häp tä ibi latichunhayaj tä nimatt'hiyechet'at wet, tep'ante-tso t'ha iyabnejphä atsinha wet yokwet t'habya tä yikt'at.

Yokwe t'ha tajyäme atsinha, wet nithak'athi p'ante tä paj wet nitichunthi p'ante tä yokw:

– Ötwnthichela häp fwa'ayuk wet ötenhichela tä tan'utho. Wet mathe tan'utho p'ante hal'ä iyahin kaphä t'ha lawhäi-tso yahän p'ante t'at atsinha, wet tä nichätei häp pule, wet hin'en p'ante atsinha. Tham-tso t'ha yäme häp hin'o tä yokw:

– Chipte m'at tä lanekya, öw'etes-nat nitechaj, tebit'a iwoye häp amil haw'et tä is.

Tä honatsi wet imä p'ante t'ha yakofwa. Lawhäi-tso hin'enei p'ante itäj wet thayänte. Atsinha ifwelthabo tä yokw:

– Yej altot'aïne itäj-l'itsi tsi hay'äj tä lathet n'äyey atufwila.

T'ha häptä hin'o-tso iwohiyet'a p'ante atsinha thämet yaboje t'at itäj tsi yakofwa, nichäte p'ante t'ha ifwiläji. Hay'äj-tso t'ha hin'en t'ha nichuwetthi nech'e yike t'at tä tuj hin'o-tso.

Wet nech'e hin'o tä they Ch'ustaj inachaj bonhatei hin'o-tso thilei.

Tä lafwchalis ilätlä häp silät-wo thamil yabanej tä häp thäs naj yik tä thilei tä n'oy'ajwek. Nech'e lafwitajayaj ibi thamil tä pitaj lawhäi.

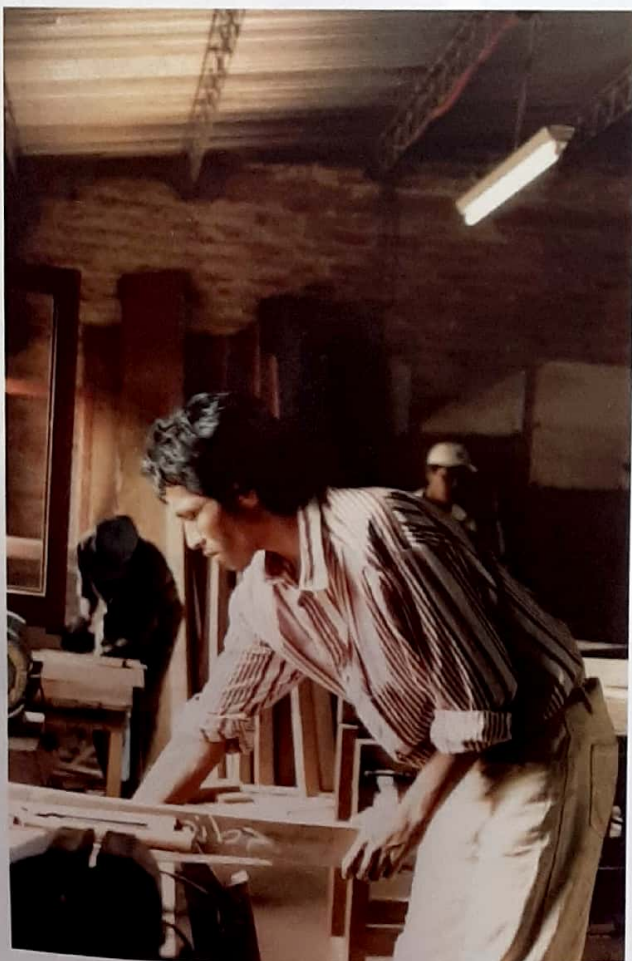
N, OT, ITSHAI

• Hap han'afvaj ta nin'oma ta nech'e ifwamlafvaj wet lafvcha yame t'ba yokw: "Nephä ifwala atofwche, ¡Uhlä! ifwala ayäit'hila".

• Han'afvaj hiv'enei lawo wet tapäyeje hap lafvuj wet lafvcha yame t'ba yokw: yej tapäyei afvuj t'onhila.

• Han'afvaj ta hiv'enche eth wet tapäche tsi lat'anfiva eth. Lafvcha yame ta yokw: yej tapänhi aeth lachätlakanhi.

N, OT, ITSHAI

• Han'afvaj ta ilan chal'a wet lachäti yame ta yokw: yej tufwa hap thetek tsi hap ta che latuj wet lan'ombit'ala che nech'e ifwala.

• Hap han'afvaj ta nech'efvaj ta w'elekthi wet lafvcha ivahnbiyejt'a che tuj hap ch'enbo, tsi nowänläk thäs witänŷaj täthe.

CHILICHUK

N'oyäme t'ha iche p'ante hin'o tä they chilichuk bin'o-tso yäme t'ha yaban thäkej.

Nitbok p'ante lawhäi tä t'iwokoi t'ha häptä ifwute lawomek. Näm pej tä honatsi t'ha titbäj w'abat tajthamtajet wiluk.

Wet wichi tä iyej t'ha isis, thamtaj-tso t'ha yik pej tä

kamaj, tsi n'äfweth taj-at latape tä afwumak wet lach'efwa-tso t'ha isilataj.

Taj pej lawhäi tä lach'efwa hin'enlä tä näm t'ha nech'e ithänhi itäj wet hich'enkatsi n'oyik tä älet-saj.

Chilichuk itipej-pe lafwuchule häp n'o-yik tä n'obch'enkatsi.

Tham iwo-t'elak-w'eta t'ha itajit

honatsi. Wet tä lach'efwa t'ubläk ithänhi itäj yäme tä yokw:

- Kha yej woineje-tso.

Lach'efwa-tso t'ha iwoye t'at.

Paj p'ante t'ha tham ifwenho law'et m'ek tä iyej häp lach'efwa:

- Atsi m'ek tä tamenej häp ôch'efwa häpet tä atofwlä t'ha t'änn'o-pe t'hä yokw: Omet

itäj, omet itäj häp tä ôw'enbichet'a n'äyij ônu-hiyela hal'ä-ch'o. Taj pej lawhäi tä ôy'omet itäj t'ha chilichuk nakele häp law'et.

Tä paj p'ante t'ha hich'otsban häp lach'efwa, t'ha tham-tso t'ha kamaj ilehiyej t'a tä t'ukwe lafwuchule.

Wet ilepesei atsinha nitchunthit'ha ische iyahinhi bin'o-tso tä nin'äla-pe. Wet che t'ubläk ibi häp itäj thal, paj p'antet ch'amaj tä tatanho itäj. Wet iwelkate t'ha itäj y'oho t'ha atsinha iyahin t'ha chip te matthattsi isit'a wus p'a tate-thoi.

Thamtaj-tso hin'o t'ha n'äfweth wet yik-taj-at kamaj tä t'iwokoi.

Häpet tä

atsinba hin'enche t'ha yik-at ch'oye law'et.

Wet chilichuk näm t'ha nin'enbiyet'at atsinba.

T'ha tä atsinba-tso hich'otsanlä, tejtä fiveta iwom bin'o t'ha häptä thäs tä ibiblä t'ha tet iwoye häp lafwucha chilichuk.

TÄ T'ICHUN TÄ ICHE AT SIN HAI

Ifwalas tä t'ichun wet n'oyäme t'ha ibiche-
t'a p'ante häp atsinbai tajthamet hin'ol tä
iche.

Hin'ol-tso t'ha ichowath chenaj tsi wuj
p'ante tä ibi thip-tso. Nitbokej ifwalas tä tha-
mil yike paj t'hä thamil lap'okwei nitäkw tä
iche-pe laka w'etes. Iwo p'antet latamsekisa
tej tä tsilak thamil wet äp tee ihichet'a m'ek
che ithak'itwet'hä.

Lawhäi p'ante tä häpe wet thamil nämben
t'ha iyabne lapokwei t'ha tatäi inhäj. Thamil
yabanhijejt'a p'ante m'ek tä iwit'äyen laka
m'enhei häp lawhäi tä thamil newachekatsi.

Tätho lawhäi-tso wet nech'e thamil iwo-
lachowbala tä is che iche eth tä t'uye thamil
law'et häp lawhäi tä yikhen tä yike chenaj.

Hin'o tä t'ichun tä inhäj yen law'et-woya
häp p'ante Ele, tä hin'enche wichi tä yikhen
wet tawutho häp isten'i tsi latichunhayaj yokw
häp tä che ihichela eth che hin'enn'o wet che
näm m'ek tä ifwute n'op'okwei t'ha öw'enla-
tlä.

Tä paj wet nämben wichi tä yahoho thip tä
hin'ol ibi, atsinbai p'ante, thamil yahochufwi
isten'i tä thamil iwo-t'elakw'etesa. Inhäj tañ-
binben wet inhäj w'enbajej hin'ol-p'okwei tä
yike. Ele-tso t'ha iyaben t'at m'ek tä lakeyis
atsinbai wet nech'e yabanej ibi m'ek tä yike
pej n'op'okwei. Atsinbai-tso n'oyämet'ha tä
t'ekhen wet it'hatchelchafwi m'ek tä tuj.

Ele ibi p'ante t'at isten'i, tä paj wet tachu-
me pej isten'i-w'ole wet it'hat-pe häp atsinba
tä tañbinben theche. Atsinbai-tso t'ha kamaj
tañbinben t'at paj p'ante tä iche eth tä yokw:
n'älej tä Ele tä ibi isten'i häp tä pajche mat'-
hi tä isten'i-w'olei nichät pej chä.

Atsinbai-tso t'ha nitbokej tä nechep'hä tä

thamil iyabench'oye häp Ele t'ha häptä che
iche eth che hin'en, tä tep'ante-tso wet äp
yachäjo tä thamil tatachephä wet Ele-tso t'ha
kamaj it'hatthap-pe isten'i-w'olei häp atsinbai
thechei. Äp yachäjo p'ante tä atsinbai iyaben-
ch'oye Ele wet tefwaji eth tä hin'en wet ipäi-
ne inhäj. Atsinbai yäme p'ante häp Ele t'ha
yokw: nubchä Ele aisajye che labon'oyeben,
öthamil öwatläk ötabui amej thimphaj. Tä
atsinbai t'äne Ele wet pajchet wak'ath m'ek
tä thamil iwobijejela, tä che yämthi wet n'ot'-
hat'hichela fwiño häp lak'aj.

Ele-tso t'ha che inubchä ibi t'at hal'ä t'ha
häptä paj p'ante tä inutchä tsi imatitche
atsinbai thämet. Wet tä nichäte atsinbai wet
thamil t'athe p'antek yämthi wet iwoye t'at
atsinbai thämet. Häpet tä iwotesa tä yämthi
wet tefwaji eth tä it'hatche fwiño häp Ele-k'aj
t'ha yokw: äü, äü, äü, äü. Wet taj-at lapaka.
Nemhit isakanej che yämthi tsi lak'aj thich'u
tä y'o.

Tä honaj wet nämben wichi tä Ele ibi
law'et wet thamil hin'en tä Ele lak'aj t'uk-
wa wet n'oty'ätshane t'ha che yakathik yäm-
thi. Kamaj wichi nhabiyajej t'at m'ek tä iyat-
chen thamil lap'okwei.

Thamil yachäjo tä nitichunejthi eth tä is
che t'uye thamil law'et. Tä paj wet thamil
yäme Mäy'ä t'ha yokw is che äp am tä lat'uye
häp ithaw'et.

Tä nech'e ifwala wet wichi yikhen Mäy'ä-
tso t'ha häpet tä wichi atosche t'ha imä p'ante
wet nämben atsinbai tä neke n'op'okwei t'ha
che hin'enlä.

Tä nämben wichi wet n'oty'ätshane t'ha
yokw che iche m'ek che öw'enlä. T'ha häptä
kamaj wichi iwat t'at lap'okwei.

Ifwala eth wet wichi yen p'ante law'et-woya häp Achipas. Tsi thamil inityen che yabanej ibi m'ek tä iyatchen häp thamil lap'okwei.

Tä wichi yikhen wet achipas yaho-pe häp kaw'et tä n'op'okwei i'pe wet tatsufwelej häp n'oka-w'et tsut.

Tä paj wet nämhen atsinbai t'ha tet tham pej yaboje thip tä thamil ibi pej wet tefwaji eth tä yike n'op'okwei wet yakat-pe häp Achipas, atsinba-tso t'ha y'ilej p'ante wet yokw: äi

wesaksi. Tä inhäj iläte wet nithokej tä neche-phä tä iyabench'oye wet tä thamil hiv'en wet thamil yäme t'ha yokw: thuu nubchä. Achipas iwohiyet'a p'ante t'ha häptä tä paj wet yaboje t'at atsinbai tä t'äne wet tä yaboje wet nech'e n'op'ante it'hatche lak'aj häp fwiñbo wet nem-bit yämtbi tä nämhen wichi.

Tä lapes p'ante wet wichi yäme häp Chälejnhataj t'ha yokw: äp am tä is che lat'uye ithaw'et.

Tä yikhen wichi wet tham-tso t'ha thai-kätej bal'ä-wumek t'ha tet häp che newa-pe.

Pajche p'ante ifwenho wichi tä yokw che iche m'ek che häpe wet öwobhasiläta amcheben.

Tä paj wet nämhen atsinbai tä täth kaphä thamil t'äsche t'asawet t'ha paj t'ha nämei t'at bonhat.

Wet nech'e Chälejnhataj w'iyä tä äp yisej t'at tä yipthi tsi iwatläk wichi tapilei law'et. Tham-tso t'ha yist'hen häp atsinbai t'asawtes wet nembit thamil isakan kaphä.

Hin'ol-tso t'ha thamil inukwe p'ante

athoho tä nakelei atsinbai, tä thamil hiv'en wet nech'e eth tä hin'othi wet iche tä yakatej nitäkew atsinbai wet inhäj tä ilapesei tä nämhen wet yakatej-at atsinbai tä afwumkasas. Iche p'ante atsinbai tä thamil weskat'ho bonhat.

Hin'ol tä matche p'ante tä ifwas lapesei häp p'ante ch'enbo wet thäy'e chitan'i, thamil-na che m'ek isakanbasej t'ha häptä inhäj ifwenho tä yokw atsinbai inhäj tä weskat'ho häp bonhat. Tä thamil iläte wet ifwilähi p'ante bonhat tä hiv'en wet thayen-at lawukwa.

nitäfwelche w'ahat-pakas yahanej t'at w'ahat tä ilän.

Ilänhen w'ahat tä w'en-hahiche.

HÄP HIN'O YIKE FWIY'ET LÄNHÄI

Häp n'owokñhayaj-na wichi iwoye tä häp lawhäi tä n'oyokw nichätchä fwi-y'et, tä yikhen hin'ol tä t'i-wokoñhen wet iche inhäj wichi tä yikche tä nemhit thamil yakathi tä t'iwokñhen t'ha häptä tsilak-at ta t'awache.

HIN'O TÄ ITSHAN HAL'Ä

N'owokñhayaj tä n'ohäne n'ohun. Hin'o tiyäjo inät ichäj t'at lachumetchal tä iwatlä: n'ohun, tsufwnakat, etektaj. Hin'o tiyäjo thip tä pitoj wokw hin'o tham t'at tä yahanej thip tä tiyäjo.

N'ochumet-na wichi iwoye häp lawhäi tä nahañhos tä hin'o t'iwokoi t'ha latamsek ihi tsi häp tä t'iwokoi wet inai t'at matche fwi'y'etil wet wichi iwohiyet'a n'ow'kñhayaj-na.

Äp te iche tä lawit'äi ihi niwok iche tä nawlek tä yokwaj, tsi thai-hutchufwi hal'äi tä ilach'oye inät, wet che thich'ul häp tä n'äyej paj pej t'ha yokwos n'oeth tä t'iwokoi.

Hin'o it'hattsi lahun tä it'hatchufwi tewokw-thuk wet tach'ahukwet t'at che taj w'ahat wet nech'e tä y'uye thaihäntej t'at lahun-wut wet häp tä tach'ahuye tsi hin'o matche tä

Tä thamil nichätei tewokw wet ithänhi itäj nech'e tefwajni eth tä tiyäjo inät, tä nichär'ho wet y'uiñchä, inuphä t'ha w'ahat tapoyej t'ajnhät, che hin'o kamaj tumlä tä yakofwa wet yäpnho t'at tsi iwatläk nitäkw w'ahat tä ilänhen.

Häpet tä eth hiw'enlä t'ha tach'awnlä n'o-t'ajnhät tä w'ahat tapoyej wet äp hiw'enho n'o-t'ajnhät eth tä laj theleya. Itsäikatsi w'ahat thayis wet tachuma eth tä wufwche wet hip'o häp tä hiw'awuthatej tä eth inuphä t'ha y'o. Näm hin'o t'ha yakofwa täjtsot n'ohkelte t'at häp w'ahat tä chayohi wet äp tatañho t'at itäj yokwet tafwairsi tä yakofwa.

W'AHAT TÄ N'OTUJ

N'OT'ITSHAI

• Häp kalak tuj w'abat häp tä yabanej tä t'ivokoi. Mat abutsaj tufwit'a häp w'abat tsi yabanbiyejt'a tä t'ivokoi.

• Häp abutsaj yikeche wichi tä t'iwokonhen. Tä wichi nichätei häp tewokw, abutsaj tiyäjohot'a inat tsi lakenhit'a, nowañ-bo inät.

W'ahat tä n'oyenthi tä nech'e tä n'ohtäht'ho inät wet n'osittchehen n'otonchephä latemhai, tä tafwaitsi wet n'ohyahnhen eth che matchek yätaj wet n'ohp'o. Tä y'ohen wet n'ohtsäipe pänhän wet n'ohti-pe häp tontek-w'olei wotche fwitsänaj-w'olei.

Iñhäj tä imäthehi, hin'o tische iñhäj tä nintäkwä laka w'ahat mat iñhäj wet ichäjei law'et thelei. Tä ileyej lap'okwei tä thamil tuj wet nech'e iyahinwet'hä lawotei che wasiche wokw ôyokw hikw'eschehen wet häp tä wichi-tso t'ha itsek-atwet'hä tsi kamaj iwoye che n'ochumyenwet'hä.

Iñhäj hin'ol wet tham w'enhayej häp laphilis tä itsekwet'hä che nem is wet tachuma häp hotanaj wet häp tä yakäfwenhi w'ahat itetshanej t'at che tumlä tä ichäj law'etei.

HÄP NIWOK LAWIT'ÄÑYAJ

Häp niwok lawit'äñyaj ihi tsi iche tä nawlek tä yokwaj, wokw t'äspe päsenaj-the, afwuknha-

TÄJ P'ANTE T'ICHUN TÄ ICHE TEWOKW

T'hokfwaj yikche p'ante wichi tä yike w'abat tä ibi tsemthäkwn.

Wet wichi p'ante n'äyėjo chi ilän w'abat tä wufwiche.

Thamil t'uye tsi thamil nowañläk T'hokfwaj nitch'abuyaye. Tham-tso t'ha iyaben pej w'abat t'ha yokw:

– Eth taj litsit wufwchetaj.

Tä paj wet inhäj hip'et'betlä, wet häp tä T'okfwaj tiyäj p'ante häp atsha, tä taj wet yokw:

– Ótaj, ótaj.

Tä n'otaj häp w'abat wet tä nich'ola-tso

inät inukwe t'at wet yik nithokej ifwalas, häp tä tamenej tä tatsufwiche häp tewokw n'äyij.

Wet tä kanbi p'ante wet fwetaj pej itshänchä latsut t'ha nembit takasit inät wet nech'e T'hokfwaj nithakathi tä matche, nembit yabanej m'ek tä inoye che yäm't'hilak inät takasit.

Wet nech'e häp p'ante tä thaiti-hi pej m'ek tä iläfwel. Thaiti-hi tsunaj, t'ha häptä kamaj inät ifwis pej t'at. Äp näm latichunhayaj tä ische thaitihi tunte tä wuj tä ibi inät tä paj wet nembit iteläitej tä iwatläk t'iyathi. Häp p'ante tä tamenej tä äp thaitihi häp wotsotaj

wet y'ajo häp tsemthäkwn wet iwotesa tä inuphä häp inät. Wichi tä w'abat-kotses yop'antek matche tä känchi.

Wichi p'ante yachaje latsut häp T'hokfwaj yam't'hilak yikchufwi inät tä häpkhila tewokw. Wet yik p'ante tä yikchufwi inät tä yähänche t'at hal'äi itsañhet thi t'at paj t'ha atofwichei.

Tä yik wet inät yähän t'at lan'äyij wet chi inot'elak-w'eta wet nech'e itshänchä häp latsut. Tä inät taj häp latsut wet takasit. Wet chi nichuyu wet yahoye häp inät tä lakanchetei itinhäye, itihi takwech'ol häp inät wet w'abat tiyäjo, nech'e yenthi itäj, hip'o wet tuj tä y'o.

Thip che häpe chi T'hokfwaj inukwe äp

wet äp paj p'ante tä äp thaitihi häp fwokwyaj.

Tä lapesei wet T'hokfwaj y'il p'ante. Nembit iche n'oeth che yabanej m'ek tä iyej tä lapesei.

Tä paj p'ante wet iche bin'o tä tet inoye thamtaj-tso T'hokfwaj. Hin'o-tso yahoho inät tä iläfwelche wet iti-hi takwech'ol wet yokw:

– N'älej tä bin'o tä yikchufwi inät wet y'ilp'iya. Häp tä wet-na lakäslei.

Tachuma lakäslei wet it'bat'ho hal'ä wet nech'e thayenei m'ek chi häpe. Tetsow tä hin'o-tso tachuma häp T'hokfwaj thipei pajt'ha nofuphä wet äp wenhabiche m'enhei tä tätho tä iche häp tañhi. Iche: fwalawuk, newokw, fwiy'elaj, atsaj. Hal'ä thitsi häp tä law'oyis wet mat yapin'a tham law'olei.

lathet. Häh n'ow'okñayaj-na tatäi tsi häh tä ihi chet'a thi-pei che iwoyek n'oy'uñho. Tajthama tä äp inähj n'ochu-met-chal tä äp n'al. Nech'e n'ohane lutsej hal'ä häh tä matche tä n'ohchumyenthi ifwalas-na, n'ohun tä äp tet iwoye tä nem n'ochumyenthi tsi häh tä ihi thip tä nipitofwa tewokw, i'pe täjtsot wet nem-hit kalethäj lan'äyij häh tewokw.

HIN'O TÄ TAKÄNHEN

the, iche tä äp ch'apel tä itshän tsi hin'o tiyäjo thip tä wuj hal'ä-pesei tä ihi inät-ch'o. Häh w'ahat thayis-na tä hanej tä iwo-m'ekayej niwok. Che yämho lakam'o tä ihi takwei wotche takälä wet iche tä tiyäji.

Häh n'ow'okñayaj tä hin'o y'uñho wet häh tä lawit'änayaj tä che tiyäj inät-ch'oye wet iche tä nahahi hal'äi tä ilach'oye tä häpe tewokw thui täjtsot tejeche n'oeth yath t'un t'ha hich'at'at, t'ha mat che häh lachumet-chal che naha t'ha tham iwomhit'at: latsufwnakat, t'ajnhat.

Thipei tä matche tä pitos wet lach'o-tso t'ha takäfwichechufwi häh tä äp wuj w'ahat thayis tä thaihutchechufwi wet äp w'enhahiche.

Wichi tä yahoyenlä wet iche tä tiyäjchufwi t'ha häptä yahanej-at ihi lan'äyij-ne wet iche tä fweta inokotche lan'äyij-ne t'ha nhanhiyej-at ihi.

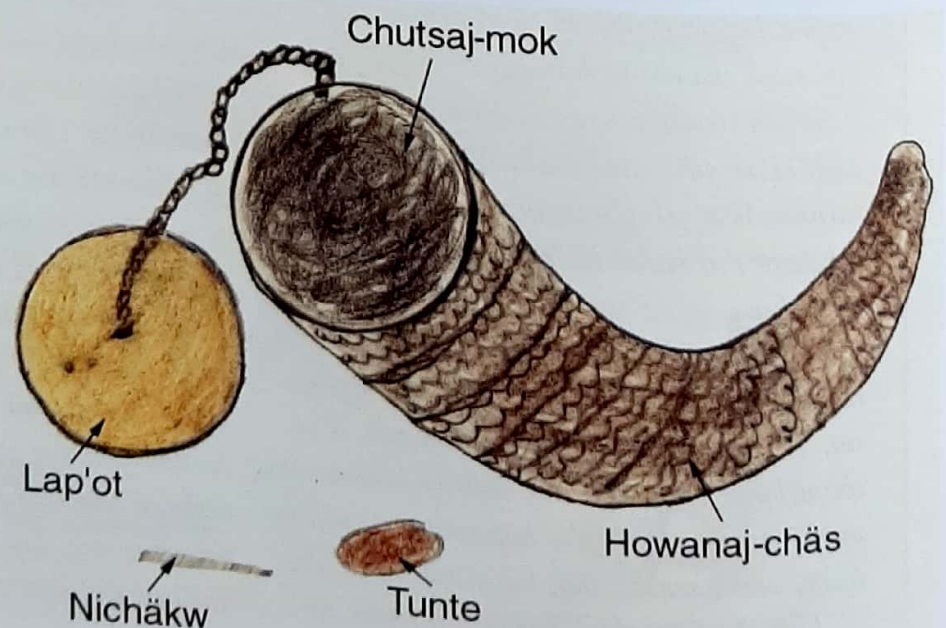
Nech'e hin'o mat-che tä ichumyenthi latichunhayaj tsi i-inät-ch'oye wet che niteyatsot y'il.

N'ochumet-na ilänhen wuj-pe wichi tä mamses, hin'ol tä t'hänhäi.

At'hana nemhit iche n'owit'änayaj-tso tsi wichi nemhit y'uñho.

Iche hin'o tä t'haläkw häh tä yäme che nichäte lawhäi tä tatañho

N'owokñayaj tä n'ohäne nichäte tham iwoye t'at che n'oeth ihit thip-at che häpe tatai-sak-atpe tewokw. Ifwalas tä kamaj newache nichäte tä täthe ahätäi wet n'oyenthi lachinaj thotefwaj wet n'ohsufwyyenho tä n'oyenei nichäte wet n'oyen t'aka niyäkwi tä äletsaj tsi häh tä t'un tumlä w'ahat tejeche häh tä wujche tä teiwoye afwuknha, atsha. Hin'o tä takänhen wet tefwaj-atni, tä yik tä tätho law'et, t'ha häptä che nichätei tewokw wet chejphä pej wet nitho-ke lakalay'is wet häh tä thaiwo-t'unfwasä. Tä takänhen t'ha atoswek thimphäj. Häh n'ochu-met-na iwoye che lawhäi atche häpe, ifwalayej, honatsiyej. Hin'o tä yik wet ichäj lachumet-chal tä häpe nichäte lakänek, nowathekw-pul, atsaj, päy'i. Laka tsonhat wet laka itäj w'asetaj-ch'u.

Iche p'ante wichi tä thaitutwek tä they Fwiy'et.

Thamil iwo-w'eta t'ha inhäye tewokw. Thamil-tso t'ha tet iwoye häp n'atfwas tä lalemsas.

Iche p'ante lawhäi tä iche eth tä yabanej ibi thip tä äp thaitutwek inhäj wichi tä they w'abat. Nech'e thaitut p'ante wek tä

nej tä yahoye inhäj. Tä thamil iläte wet t'ischeyejen wet thamil iläkwithi, eth yokw: Thek yabanya han'äfwaj tajtsi wet che m'ek hiv'en, lakhai wasichetas, lapäsei pites wet äp ipelajchen wet latse wuj taj.

Nech'e silät-wo yiklä thamil wet t'aye Afwukwnha thayis, tä thamil hiv'enlä wet iläkwithi häp silät-wo. T'ha häptä iche thamil

iwo-chowhalayej inhäj tä t'unläk itänt'ben. Thamil nithokhiyet'a p'ante m'ek che yenhiyela inhäj.

Tä paj wet näm p'ante lawhäi tä thamil nithoke m'ek tä iwo-hiyejela inhäj. Tä kalethaj wet thamil ichen tefwaji eth tä iwo-siläta-ye häp w'abat thayis tä kalethaj tä pajyey t'ala che thamil yahoye inhäj wet iwatläk inhäj yabutwek ha'läi tä yen lathetesa.

Lawhäi-tso wuj p'ante w'abat thayis tä thaitutwek, iche afwukwnha, sich'us, atsha wet thä'ye inhäj. Thamil yen lakeya tä che nech'e ifwala wet iwo-lakäyyaja, yafwutcheben lafwolis tä wotsotaj wet wichi tä yahoye thamil yakoi tä iläte n'ofwolis wet che ileyej nech'e thamil yahobo inät tä t'ukwe thäk wet thamil tapinhomche pej law'etes tä honaj.

Fwiy'et-kawo nithok p'ante-pe w'abat thayis tä they Sich'us wet ifwenho m'ek tä tame-

laka-t'haläkwn tä yäme inhäj t'ha yokw: tejtsi ch'anthaye iche m'ek tä ifwenla n'amboben.

Nech'e silät-wo yäme t'ha yokw: Önäm ameben tsi iche wichi tä ichenn'o, t'unläk öfwel amboben tä thamil nämbihena t'ha nitäkwn wet häp tä iwatläk labutwek athetes tä thäm nitäkwn.

Afwukwnha thayis iwoye p'ante m'ek tä silät-wo t'unläk iwoye.

Ifwala eth, tä honaj wet näm p'ante layath tä äitaji wet nitechäjche, tet iwoye lawhäi tä fwiy'etil tsi wuj tä nichätchä fwiy'et.

Afwukwnha thayis ithänben ha'läi n'aj silät-wo neitek yabutwek wet thamil latamsek ibiche lawhäi-tso.

Wet inhäj wichi tä nitch'ahuyaye häp n'oka-wo wet Fwiy'et p'ante iwomwet'hä.

Tä Fwiy'et thayis hiv'en tä wuj wichi tä y'inben wet yikhen.

Täj p'ante kamaj wichi thaihutchewek, nithoktsi ifwalas tä w'elekhen t'at wokw t'i-wokoñhen wet äp te atsinhai yikhen pej t'at tä t'ukwe thäkej.

Che iche eth tä nit'uyahläk w'elekthi wokw t'iwokoi wet yahanej t'at tä ihichela iñhäj tä iwohla thipa. Nephät tä kamaj häp khilak t'ukwe iñhäj tä iwohla thäy'eya. Ichunkat tä yahoye hup tä atot'aho, tä nichäte wet tataiphä t'at wet iwo-tesa tä yokw:

– Lay'i thayis ifwalanat wohit'a m'ekche n'at'ukwe.

Che eth-tso yahu-minche t'at wet nech'e thamil ihi tefwasno, nech'e iwo-tesa tä t'ukwe iñhäj laka-lay'is tä teiwoye tä athtses paj t'ha thamil nitäkw.

Tä nithokchä wet nech'e iwo-tesa tä thamil iwo-chowhåla pe m'ek tä iwo-hiyela.

Eth tä latichunhayaj tä t'ath häp tä thayen thetekayej häp iñhäj tä lanech'et'hayaj te iwoye, tsi thamil yahånla t'at eth-tso thämet.

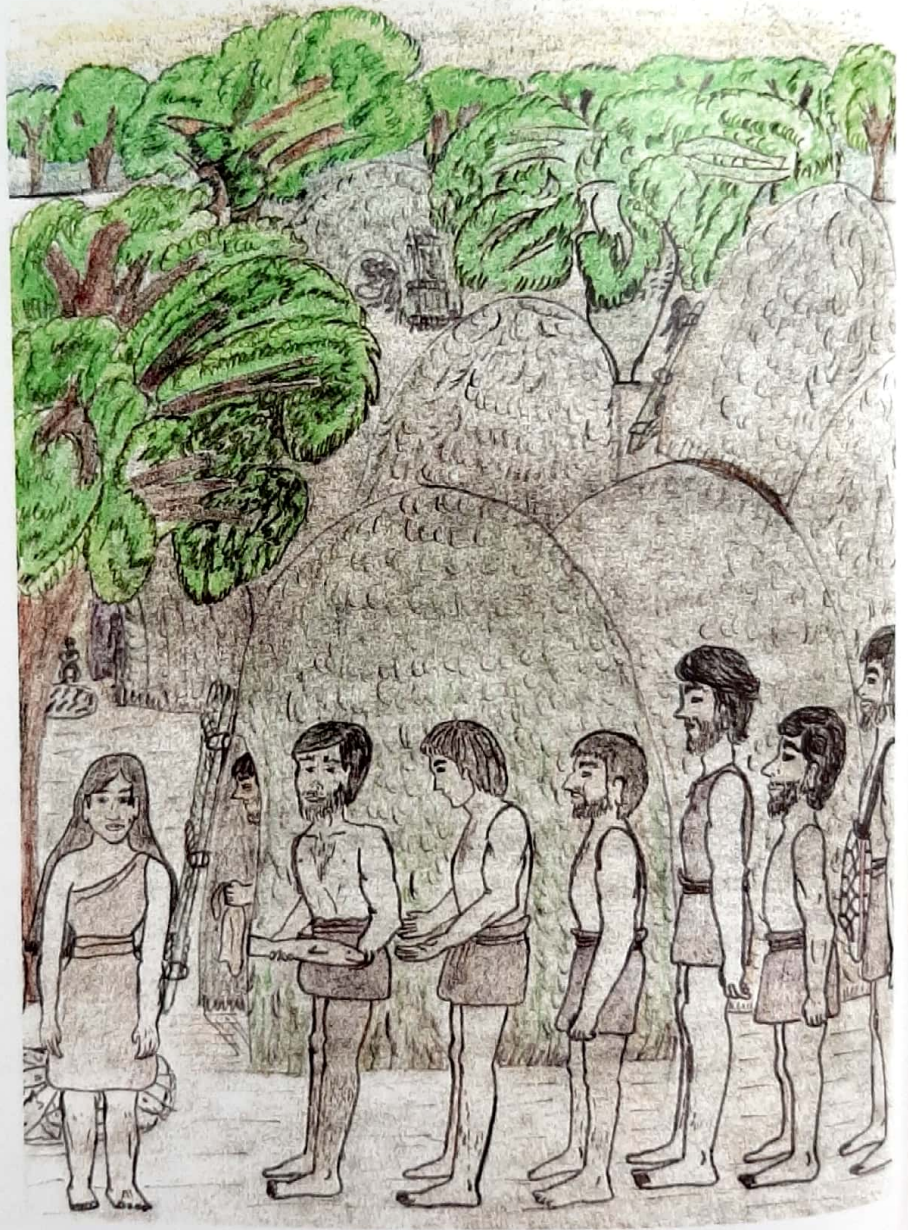
Tä thamil ileyej tä yämejthi m'ek tä iwo-hiyela wet yäpinhomchet law'etes. Tatayet che iñhäj tä w'elekhen tapilchechä.

Tä honaj wet yikhen tä yahoyehen iñhäj tä inämet lafwchule häp tä thamil t'athehen.

Tä t'athe eth wet yämhit'it'a tajthamat takwei tä ititshí. Che n'otis t'ha n'ohw'enhót eth tä y'ununche.

Tä n'otis pej wet t'aye äp eth hup wet tetsow pajt'ha nofwphä hupui tä yahoyehen.

Tä lapesei wet yäpinhomchet thip mat tätho.

Iche p'ante hin'o tä they Asus wet tsilak-
thi p'ante tä iyej häp lako. Häpe eth tä aswu-
mawkwaj.

Hin'o-na häpe eth
tä hawektsaj wet äp utche-
naj, ifwalas pej t'ha
tachumthi t'at yakhajyen
lalafvek wet yowajo tä
nofwo wet äp iwo-pej tesa
tä tutcheñbi: itihchä yachu-
yaj thoi tä yäm't bilak isej
che iwo-thaya.

Tä ifwalas inñhāj
wet täth häp lakoi p'ante itihchä. Tä mathyej-
tso wet Asus yik pej tä n'älpe honbat tä t'uye
lakatäthes wet näm pej tä ifwala y'ui, häp
p'ante tä tetso häp lachumet paj t'ha tawoi

wet äp iwo-thaya häp lachumet.

Tä paj wet iche atsinha tä ichut tejthi tsi
häpe p'ante hin'o tä chumaj, atsinha-tso iyej
p'ante itetsanbiyej t'a hin'o
tä aswumak tajthame tä
lakäyyaj ihi.

Tä iwo-thaya häp lachu-
met nech'e ifwenho lach'efwa
wet lako häp lawhäi tä
ilanche häp lachumet thai.
Tä nichäte lawhäi tä ilanbi
lachumet wet atsinhai yik-
che tä thamil nichäte wet

hiw'en tä iche wufw-pe yachuyaj thai tä wen-
habiche, yahanejen laphilis wet yäpilei law'et
tsi nech'e hiw'en thäk tä w'awuthej nitäkw
ifwalas. Tä nofwej pej wet äp thamil t'ukwe

TÄKWFWAS THACHUMYAJ TÄ N'AT'ANHENTSI

N'OÑHINÑHAHAI

Täthettsy tä atsinhai tä wichi yen lachumeta tä tañhinhen. Thamil tachuma häp häll'ai tä iche tañhi tä n'oyokw chutsaj wet äletsaj häp tä latsilei ihi.

Häpe t'at n'ochumet tä tachutshan. Iwatläk atsinha yike tä nech'e ifwala rapil tä honaj t'ha tithäj chutsaj wokw äletsaj.

Tä atsinha hiw'en nech'e iwo-tesa tä hich'esaj, ichälej, hich'en tä tamchäi wet ipätsin tä yahanche theche pajt'ha hiw'en niñhäi, nech'e äp t'ukwe häp m'ek tä ipakej: fwa'ayuk-thitsi, inijtuk, thäy'e iñhäj.

Ifwalas tä pajche wet tsilak t'at m'eñhei-na tä n'oyenchethi: hilu, sichet, hotanhaj, n'ot'ajnhat, kanhatek, fwok'atsaj-ch'otei, wet n'othukt'akai.

Ifwalas-na kamaj atsinhai tufwthache häp lachumyaj-na, t'ha häptä, eth lakei tsi täthe lawhäi

tä nämhen ahätäi thayis wet nech'e iñhäj m'eñhei tä wichi iwatlä.

Lawhäi-na wet iche ahätäi thayis tä tach'ote atsinhai yämt'hilak nemkoñyaj tä isis thamil lañhiy wet iwoye tä ifwelwet'hä.

M'ek tä matche tä atsinhai iwatlä häpe t'at che lan'äyij ihi thamil lañhiy, tsi häp tä isej wokw ôyokw tataye che iche m'ek che yakathihlä, wet nitsilaka täjtso wet itäfvnhatej wichi iñhäj häp m'ek tä lawuk thamil tä nitänheta.

Atsinhai t'ukwe m'ek tä lan'äyij ihi tä ifwelwet'hä. Iche pej lawhäi tä näm ahätäi wet yokw: häp m'ek-tso tä n'ochäj. Tet iwoye: wej-kwalak, wej-

rolajthi, kawak, n'ot'asawet, n'othunt'his, n'otsilunt'his tä lalemsas, lape-p'otes, n'osufwyenhai wet thäy'e iñhäj m'eñhei.

Atsinha tefwaji yakathihit'ak yenthi nithokej m'eñhei-na tsi tet iwoye tä ôyame häpe n'ochumet tä tachuttshan t'ha häptä taj lawhäi tä thahutwek tefwaji atsinha ichäjthit m'ek tä yakathi wet tä nichätthawek t'ha naya.

Atsinhai tä thet'heyej iñhäj häp tä ichuttej iñhäj-nhiy tä yahutwek tsi iche ahätai thays tä ihi thi-

pei tä atoseñhen wet häp tä n'ot'hatei tä thamil it'hatlä chinaj t'äj. Wet chinaj t'äj-tso n'oyachajejo häp iñhäj hilulis.

Ifwalas-na t'ha wuj häp ahätai thays tä ichäj n'oñhiy häp tä tamenej tä niy'esiye t'at tä tañhinhen atsinhai.

Tä t'ichun häp nekcha tä 1989 atsinhai iwo-tesa tä thahutejwek wet thaika lethätchä tä ische iche thip tä häpe tä tet iwoye tä n'ohchäj huli. Che eth ihi p'ante atsinhai tä iwo-tesa.

Tä nitäkw wichi tä ichäj häp atsinhai thenhai wet häp p'ante tä tamenej tä ivatläk nitäkw atsinhai tsi thamil yenchethi m'ek tä n'oh't'atheje.

Tä kalethäj m'ek tä n'oh't'atheje thamil wet eth tä thetekej iñhäj ifvenho laka wichi.

Thamil tä iñhäj thayen thetekayej täthomche thipei-na: Titchey, Hal'a-ch'o, Laj Chäsa, Isla Colón, Km 13, Las Cañitas.

CHILOITAS

Ifwalas-na t'aitsi häp m'ek tä iyej häp Chiloitas tä wichi yenthi tä yen läläya.

Nech'e iche inhäj wichi tä thaikalethatchä tä yamt'hilak ichuttej inhäj tä hiw'en häp pinu. Thamil-na ifwel wet'hä häp inhäj ka-pinu. Tä t'ichun wet thaihutchewek häp thamil tä yenthi pinu tsi iwatläk iche lachal tä täthe niyatei tä yäme tä wichi ka-pinu iwoye t'at che n'ofwelthi.

Ifwalas-na iche 60 thamil tä yenthi häp pinu wet eth tefwaji tä thaichufwenej t'at paj lat'ha matche tä yahanej m'eñhei tä nech'e tsi isej t'at tä iche inhäj ahätäi tä tach'ote häp wichi.

Nitsilaka tä thaichufwenej häp pinu tajthame tä te äp thaichufwenej t'at lakei tä ifwelthi häp laka pinu tä ihi inhäj thipei.

Tä wichi hiw'en häp nithokej lachal wet nech'e iwoye tä ifwenho laka pinu häp thipei tä atoseñhen wet äp te nech'e ahätäi thays ichäj tsi thamil nitäfwelej tä häpe pinu tä is.

M'ek tä tamenej tä is häp tä they iche pinu:

PINU. Wet äp yakaletät m'ek tä häpe tsi ihi t'at lahi tä yokw häpe pinu tä täthe häp hal'ai tä iche häp tañhi tä iche thipei-na.

Iche wichi tä tach'ote wet thamil-na they PROAPE tsi nitäkw, iche ahätäi tä iyej wichi wet lawhäi pej tä häpe wet thaihutwek tsi t'ukwe t'at che n'ochäj häp pinu.

Tä noj pej nekchä wet thamil iwo-inhäja wichi-na.

TÄJ P'ANTE T'ICHUN TÄ ICHE SIW'OKW

Iche p'ante wichi tä thamil t'ukwe pinu wet tä paj Ifwala ichenche thäse tä isilataj tä n'äyethi.

Ifwala yäme thäse tä yokw:

– Ukwe hin'o tä they Siw'okw. Hin'o-tso ifwaj pinu tä atofuphä wet t'isan. Tsi häpe bin'o tä yahan bonhatej. Nitäfwelaj pinu tä ka-t'isana, che hin'en wet niwajiyet'at inutpe.

Wet yik thäse tä t'ukwe, wet tä hiv'en.

matche tä yahan thäkej.

Atsinha thuthsa-tso inoye p'ante lafwcha thämet iyej p'ante Siw'okw. Siw'okw-tso t'ha iyej t'at thutsha, nempej ichuttej tä t'ukwe pinu wet t'ukwe w'abat tä ibi lachäti-pek. Näm pej t'ha titbäj w'abat.

Paj p'antet nembit näm tsi lachäti-lä Lawo tä ibi inät tä ifwutei häp tä tim Lach'efwa itamakche p'ante tä niw'enbiyet'at

Yäme tä yokw:

– Ófwcha tä ichenn'o amche.

Siw'okw nichutho atsinha tä yokw:

– Huwa, tsa akhäñhis.

Wet atsinha. hiv'enho lakhäñhis tä tsänt'ä-bes. Wet Siw'okw yahanben pajt'ha tapokwe.

Wet atsinha yäplei lafwcha. Tä yämei wet hiv'enho pinu. Hin'o-tso Ifwala t'ha tachumlä pinu t'ha yakelit t'at tä tuj pajt'ha iläi.

Wet nech'e yämthi tä, yokw:

– Häp tä kaimet'biyet che thewej tsi

tajthamet law'oyis tä i'pe inät. Wet tä hiv'en tä tetso nech'e yäpilei lafwcha. Tä yämei wet ifwenbo, tä iläte thäse wet yik p'ante tä ita-makei wet ichäj latsut. Tä hiv'en tä matche wet tachuma latsut wet itshäneji inät t'ha y'im t'at, nech'e n'al p'ante-pe häp Lawo.

Ifwala tabiyej lälä tä yokw:

– Ówatläk lanachajphä bin'o tä latim.

Tä iläte lawukw wet inoye inachajphä, tä inuphä wet nech'e afwenchet'at, häp Siw'okw.

HIN'O TÄ IWO-LAPUMA

Ifvalas tä kamaj tsilak wichi tä iche thipeina, thamil lakeyis tä che iche eth che ileyej honhat wet thamil iwo-lapuma wet t'ichoñhen.

Tsilak p'ante thamil tä t'hänhäi tä t'ichoñhen wet inhäj tä atsinhai häp tä ichäjwet'hä häp lapumis.

Thamil tä t'ichoñhen khit'a p'ante inhäj tä hiyawul, häpe p'ante inhäj tä hin'älit tä lawit'än-yaj ihi.

Tä hiw'en eth tä ileyej honhat wet nech'e yenchethi lapumis, tsilak thamil tä t'hänhäi. Iche tä tachuma häp lakähi tä they awset w'okw wot-sotaj t'äj.

Tä yenthi t'ukwe häp t'amajchet, tä häp tso-n'a t'äj. Tä t'ichun yakhatyen tä paj wet nech'e yähäs t'ha yäm-at noj law'olei. Tä kamaj hip'oyej pe häp lapum, itsänho inät thimphaj, tä paj wet tachuma tsänt'äj wet hip'oyejpe häp lapum wet inaiñtejepe häp niñhäi. Iche tä tachuma häp thenhai tä pajche wak'athen tä häp tsänt'äj thi-pe.

Tä wak'athen wet tsilak inhäj tä t'hänhäi tä hiw'enthahomche wet nech'e eth tefwajni tä t'ichoi tä tet n'ohsichätche tsi latichunhayaj ihi

tä äitajchei tsi nitichunche eth tä ileyej honhät. Iche tä thaihutejwek tä t'ichoñhen t'ha häp tä tsilak tä thathamil.

Häpet tä n'oeth iwo-tesa tä y'ajhi häp lapum tä yahäne lachal, wet wichi wasei law'et, tä ita-make eth tä y'il wet thamil iwo-t'unfwaya inhäj tä lawit'än-yaj ihi.

Tä t'ichoi ihichet'a thämtes tä n'olesainhai, tajthama lapak tä hiw'awuthatejthi häp lapum.

Häp hin'o nemhit iyäyey hat'es nitsilakhiyet che t'ukwe m'eñhei tä i'pe honhat thäy'e w'ahat thayis, tsilak t'at tä t'ichoi.

Wet inhäj, tä laj lawit'än-yaja tham t'ukwe m'eñhei tä i'pe honhat wet thamil tisthi eth tä t'ichoi.

Tä noj latichunhayaj nech'e iwoye tä ilunthi-pe honhat, äp yachäjo tä t'uye law'et thelei.

Tä y'ajhi lapum w'awuthej che lathakli ihi tefwajni iwel'a. Tä häp tä latichunhayaj tä ifwi-tajthi häp tä nofwit'a paj t'ha inuhomche nek-chämis tsi eth tä y'il law'et, lapumfwas thäy'e inhäj nitichunche nithok lawhäi .

Tä taj pej lawhäi tä tawoi hal'ai thäy'e tä iwomchä wet hin'o nitichunlä inhäj tä nem i'pe honhat.

W'enhahiche wichi koñyajai thäy'e lakoñhai. Äp te atsinhai thäy'e hin'ol thamil nihokey tä lakoñhai ihi.

Thamil yahumin lakoñhai tsi tach'ote häp n'oeth chi yakoithi, läkäjay ihi, lakalay'is ihi, nitichunthi, wet iwot'elak- w'eta häp lawhäi tä newache m'ek chi iwoye.

Wenhahiche p'ante n'okoñhai, iche tä n'otet-sanej häp thamil tä yakoyej. Wet häp tä iche:

- n'atfwas-koñhai
- mamses-koñhai
- atsinhai- koñhai
- hin'ol- koñhai

N'atfwas-koñhai häp tä matche tä n'okäjay ihi wet äp nitäkw wet iche eth tä t'haläkw wet

ichufwenhen iñhäj. Iche n'atfwas koñhai tä tach'ote yämt'hilak lakajñhayaj ihi wet iläfwel latichunhayaj. Tet iwoye häp wänthäj wet chi-yapop.

Mamses-koñhai häp tä matche tä kalethaj, wet äp nitäkw thamel tä yakoyej wet äp nemhit iwatlä eth chi ichufwenej tsi yahanej, äp te iche tä thamil iwo-iñhaja lakeyis häp n'okoyek.

Hin'ol thäy'e atsinhai yakoñhiyej t'a häp n'atfwas-koñhai tä iwatläk n'oeth inu'atho, tiyäj-phä. Täj thama tä yakoyej thamil thäntes wet n'okoyek tä n'oeth yakoyej tä iwo-tamseka.

Theyis iche häp n'okoyek tefwaji. Iche tä itshäwet they tä n'oyen theya. Wokw they tä han-atlak they. Tet iwoye hap: wänthäj, tuyu, chiyapop, sukwä, wekekek, towej, thäy'e iñhäj.

N'atfwas yakoñhihen t'a tä honatsi, tsi law'et n'äyejho, nowayejpe lawit'änjay te iwoye: chi lälätsek ihi wokw m'ek chi yokwaj.

Yakoñhen häp wichi, thip at che häpe chi ihi tsi thamil yämet'ha chi niwoinayejei-tso wet ifwitaj-wet'hä.

Nemhit yakoiwet'hä che newache lakajñhayaj t'ha häp ta chi iches wet äp yachäjho tä yakoiwet'hä.

Häp n'othäntes tä n'okoyej häp tä matche tä hin'ol thäy'e atsinhai yahumin, chi yahoye eth wet nichäte wet nech'e taläkwñhenthint'at ile-yej-at tä paj.

Thamel tä t'hänhäi lakoyek eth iche, tä eth tachuma m'ek tä law'ukw häp lakalay'i wet it'ha-tho iñhäj paj lat'ha law'ukw isakanej.

Häp p'ante tä tetso häp n'okoñhai tä iyej häp wichi. Wet nämhen p'ante häp wichi tä wenhathamej wet nech'e iche n'okoñhai tä nemhit wichi yakoyej tsi thamil yakoyej m'ek tä äp nech'e.

SIWANHAS

Nithokej n'atfwas tä thapiyen tä yakoyej häp n'okoyek-na. Thamil tatsupiye tefwajni eth tä häpkhila tä iwo-w'oisilisa inhäj, häpet'at siwanhas.

Han'äfwaj-na iwo-tesa tä iwo-w'oisilisa eth tefwajni paj t'ha nojphä inhäj.

Itähte lapach'ol paj t'ha nichäte thetek-ch'o, tachuma wet y'akanyayej häp lafwus tä yikhat t'at tä ifwiläjthi eth t'ha paj t'ha nichätei thetek, eth che t'ischei wet n'oyokw m'awo, wet eth che nit'ischeya tham n'oyokw hay'äj.

Häp lakei-na tä nech'e ihi täkfwas häp n'atfwas tä thaihutchewek:

Iche m'awolis wet hay'äs.

Tä häp pa lawhäi tä naheläp wet thamil nithoke inät-w'et t'ha thimphaj inät tä ihi. Nech'e thamil tachumpe pa.

Wet tetsow noj n'okoyek, che thamil yachäjo tä yakoyej wet ispej athohot han'äfwaj-ne m'awo wet n'ech'e äp hay'äj.

SULAJ

Häp n'okoyek tä nitäkw n'atfwas.

Nithokej thamil tä tatsupiye tefwajni eth tä thayen sulaja.

Han'äfwaj tä thayen sulaja, tachuma kaila wokw tson'ataj t'äj wet häp tä hip'oyej latape. Wet iche täkfwas inhäj tä äp thayen asinhäs-wuhuya wet inhäj tä imäthephä wet häp asinhäs.

Sulaj tiyäjo tañhi tä weskat, mat inhäj tä thayen asinhäsa wet thäy'e lawuhui tä t'ukwe sulaj.

Che asinhäs hiw'en wet t'änho, nech'e lawuhui yiwathe, tä thamil ipäjthi itshäwet tä paj t'ha y'il nech'e noj n'okoyek-na

N'atfwas thamil t'at tä yahanej che tufw-thachek yakoyej wotche iwo-etha lakoyek.

CHIYAPOP

Häp n'okoyek-na wet n'atfwas tä lakoyek. N'atfwas yakovej tä nech'e honaj.

Tä iwo-tesa wet tefwajni eth tä thayenei chiyapop, häp tä inhäj inaiñtej-pe w'ile thi-phaj tatei, tefwajni eth tä yahoye chiyapop wet ilunkat'hi tä iw'elakyen tä tafwaitsi wet tay'ätshane chiyapop tä yokw:

- ¿Chi tä ihi tapinhi?, nichutho tä yokw:
- Icheni.

Täjtsö wet thip atche tapäche. Nech'e n'atfwas inhäj tä imäthephä wet thamil ifwt-sat'hi wet äp ikahtsayenthi häp chiyapop teyepoj oy'aj thip-at che häpe.

Chiyapop-tso t'ha yiwathch'oye wet äp takähännej n'atfwas. Che yakatej eth han'äfwaj wet tay'ätshane tä yokw:

- ¿Chi m'at tiyäji afwcha?, nichutho t'ha yokw:

- T'ukwe-mat athu; Chiyapop yokw:
- Ee tisan'ok näm tejche tsilak-at lapa-ch'ofwaj.

Tä n'ohsakanej han'äfwaj-tso nech'e äp tham tä thayenei chiyapop. Tetsow paj t'ha n'atfwas y'enhen wotche law'et t'änche tä or'uh-lak tapinhomchet law'etes, tsi honaj pajche.

Chiyapop häpe afwenche tä ilunthi honajche häp tä honatsi, t'ha pitsajche tä y'ipthi häp lawhäi tä inawop wet yachup tä yokw:

- Chiyaaapopop, chiyaaapopop.

TUYU

Iche eth n'okoyek tä they tuyu tä iche wichi tä äp iwo-theya tä yokw tufwanaj.

N'atfwas tä t'ichunpe honhat hin'ol wet atsinhai thamil yahumin p'ante tä yakovej tsi matche p'ante tä akäji.

M'ek tä lakei p'ante häp täja: t'ichun thai-hutchewek häp n'atfwas tä ihi isphä iche eth tä thayenei häp itshäwet tä they tuyu, inhäj wet tham thamil itsokhomche takwech'ol tä thamil ilunej.

Tä iwo-tesa wet tuyu-tso t'ha ihi inhäj-chowej tä ichäjthi hall'a thotefwaj tä häpe lafwut, mat n'atfwas inhäj wet tham inukwe athoho tä thamil ilunejthi tufwanaj t'ha häp tä thamil ilehiyejt'a tä itsokhomche takwech'ol. Tä paj wet iche tefwaji eth tä hitsifwin Tuyuch'ote wet nech'e yokw: Tsiü.

Thamil yachäjojej paj t'ha nech'e matche tä tawäkwäithi häp tuyu, nech'e tachuma hall'a tä ichäjthi wet itasnejen inhäj-kälai. Eth che taj wet nichätkatsi. Tetsow pajt'ha nofwphä n'atfwas. Nech'e Tuyu yike n'atfwas tä imäkwekatsi wet tay'ätshane tä yokw:

- ¿Atsi tä awit'ännyaj?

Han'äfwaj nichutho tä yokw:

- ¿Afwut tä ilänn'o?

Tuyu nichuth t'ha yokw: Häp tä laläkwthi-n'o. Tä ileyej wet nech'e ichesat.

Che nithokej tä ichesen wet thamil tä yahanej che yachäjo wokw inofwat häp n'okoyek .

AMTHÄJ

N'atfwas wokw tä nech'e t'hänhäi häp tä lakoyek häp n'okoyek-na, tejche nintäkwä wichi.

Tä thamil iwo-tesa lakoyek wet t'amajchä laka hal'ai thäy'e niyäk tä pitaj.

Wet thaihut'hiwek thip tä isphä tä itihi lakoyek wet iwo-tesa tä yakoñhen.

Tefwaji eth tä thayen amthäja, itsok niyäk-pes wet inujej athoho tä yahänwet'hä inhäj. Inhäj tataye t'at che w'ahukwe niyäk häp tä thamil iwo-tesa lakoñyaj tsi lakei t'at tä oknifwiyaye häp amthäj äp eth han'äfwaj wet tham w'enhayej tä yahänthi pa häp amthäj t'uhläk ilän.

Che iche han'äfwaj che ilän häp amthäj wet n'owo etha n'oeth tä fweta häpe, eth han'äfwaj tä tiyäjo n'okoyek. Tettsow paj t'ha nithokej tä yakoyej wotche y'elejen häp tä ileyej.

ASINÄJ WET INÄTE

Häp n'okoyek tä iwätläk nitäkw n'atfwas tä yakoyej.

Häp n'atfwas thapiyen wet thamil tachuma täkfwas inähäjä tä tefwajni tä häpe inäte wet eth häpe asinäjä.

Häp n'atfwas takast'hen tä thapiyen wet thamil hich'enhiche lach'ol wet häp tä tafwoche tä tet iwoye hal'ä tä chowejche wet häp tä lan'äyij ihi inäte tä asinäjä yahänthi.

Tä iwo-tesa tä thamil yakoñhen wet inäte inu'athoho tä y'uche pa hal'ä towej tsi asinäjä tä yahänthi tä t'uhläk ilän.

Che asinäjä yakatej häp inäte wet nech'e noj t'ha häptä n'atfwas thamil t'at tä yahanej che tufwthache lakoyek wotche iwo-etha.

TOWEJ

Häp n'okoyek-na iwätläk nitäkw n'atfwas tä yakoyej.

Tä t'ichun thaikaethät'hen häp n'atfwas tä thayene häp towhäi wet inähäjä tä takatañhen.

Chi nitäkw n'atfwas wet äp te nitäkw towhäi, wet che nintäkwa, tejche tefwaj-atni towej.

Han'äfwaj tä thayen toweja, nitsethät wet itsokchuchufwi thechei häp tä iwoye tä lakalay'is ineñhenphä tä itsokchuchufwi häp lafwapol wet yikchufwi.

Towej tefwajni t'ha iwätläk tefwasno n'atfwas tä iyahne, wet inähäjä tataye t'at, pajla t'ha wak'ath n'othäk tä ihi towej.

Tä wak'ath wet tefwasno inähäjä tä yahäne lakalay'is. Häp n'atfwas tä yakoyej wet itech'einej che häp t'at tä thamyä n'okäyäj che ihi thip atche häpe. Tä towej nichäte wet thamil tatachephä, iniwihlähä inähäjä tä iwomthi thataj tä ihi nokat'hat'hi tä wuj, pajla t'ha inähäjä yokw noj. Wet nech'e thamil yiklä thip tä ihi.

Che thamil yachäjo wet iwoye t'at tsi häpe n'okoyek tä iwoyek n'oyachäjo wet che nachähajo, thamil yakoyej eth n'okoyek .

TSEMTHÄKW

Häp n'okoyek tä iwatläk nitäkw n'atfwas täthe tä itasas pajt'ha t'ayaschephä wet m'ek-at tä ihi tä nitäkw.

N'atfwas thapiyen wet itsokhomche tak-wech'ol täthe tä atofwphä pajt'ha lach'ofwaj.

Tä iwo-tesa wet han'äfwaj tä ihi lapes tä pitaj wet häp tä iñhäj ilunejthi tä paj t'ha taj lapes tä häp han'äfwaj tä lach'ofwaj t'ha häp tä n'atfwas ilehiyejt'a tä itsokhomche häp tak-wech'ol häp tä tamenej tä t'unthi häp tsemthäkw.

Han'äfwaj-tso tä ihi lapes wet ileyej iñhäj-kweyei nech'e t'ukwe lawalai tä häpe hall'ä thotefwaj, tä iwo-tesa tä yäme tä ifwajthi-pa häp Tsemthäkw, tä iñhäj iläte wet thamil itench'oye häp chiloitaj-wos tä y'iphen.

Han'äfwaj tä ifwaj häp pinu wet itetshan-t'at, tä pajfwaj wet yahuttsi häp Tsemthäkw nech'e iñhäj-nena t'ha fweta äp nichätchekani wet tä nechephä fweta äp pinu-wos wet iwo-tesa tä thamil iso häp han'äfwaj,t'ha häptä che ifwihlä tä n'ohkatej nech'e noj n'okoyek.

WÄNTHÄJ

Häp n'okoyek-na wet n'otetshanhit'ahlä häp n'atfwas tä yakoyej.

Ifwalas tä pajche wet wichi iwahinhiyejt'a häp lales che yakoñhen t'ha pajt'ha honaj pajche wet matche p'ante tä n'atfwas iwoye law'et thämet.

N'okoyek-na wet iwo-tesa t'ha n'atfwas tatachephä tä thaitolnhatwet'hä tä iwo-lapeya tä häpkhila wänthäj n'äyij. Iwatläk tefwajni eth thayenei häp wänthäj wet yahoyei tä tel'tshä tä itent'at häp wänthäj tä t'ekthi ,tä y'ipthi tä iche tañhi fweta äp n'owai pa. Wet iñhäj tä tatachephä tham iwatläk yokw tam tsi thamil t'uhläk itsokthi häp wänthäj che tiyäjo thamil lachowej. Wänthäj-tso't'ha matche tä hin'othi häpetche iche han'äfwaj che w'ähuye t'ha äp yäpnhen t'at pajt'ha ihittäjche ihi wet wänthäj tiyäjo n'atfwas chowej, nech'e n'atfwas-nena t'ha nechephä tä itsokwomche tak-wech'ol tä ilunej häp wänthäj. Tä tetso wet n'ech'e nithakhathi wänthäj wet tatañhithi n'atfwas teyepoj thay't'ho n'otkweyei äp fwetaj pej y'uichufwi t'ha häptä che y'enhen wet nech'e isakantsi wänthäj wet thamil yahänthi paj t'ha. Yakatej. Nech'e che thamil ichuttej wet yachäjo tä yakoñhen, niteyatsot noj n'okoyek-na.

WEKEKEK

Häp n'okoyek-na n'okoyej tä wichi iyä pa. Tä wak'ath t'at pa häp n'othenek, wet lawuhui neitek inhäj tä ihiche thipei t'awaye.

Tetsow tä nithoktsi honahai tä thamil yakoyej n'okoñhäi.

Häp wichik iwatläk yakoyej häp wekekek wet thaihut'hiwek thip tä nin'älape tet iwoye lawukwe, tä yämejewet'hä m'ek tä thamil iwohiyela.

Eth tä lapänhi istaj häp tä n'oyen WEKEKEKA wet atsha häp eth tä iläfwel.

Eth tefwaji ipakchehen takweyei thäy'e takälai t'ha häp tä hiw'enhat'hiche lachal mat tatei ipakej tä ichalaj. Tä tafwaitsi, thayen wet'hä.

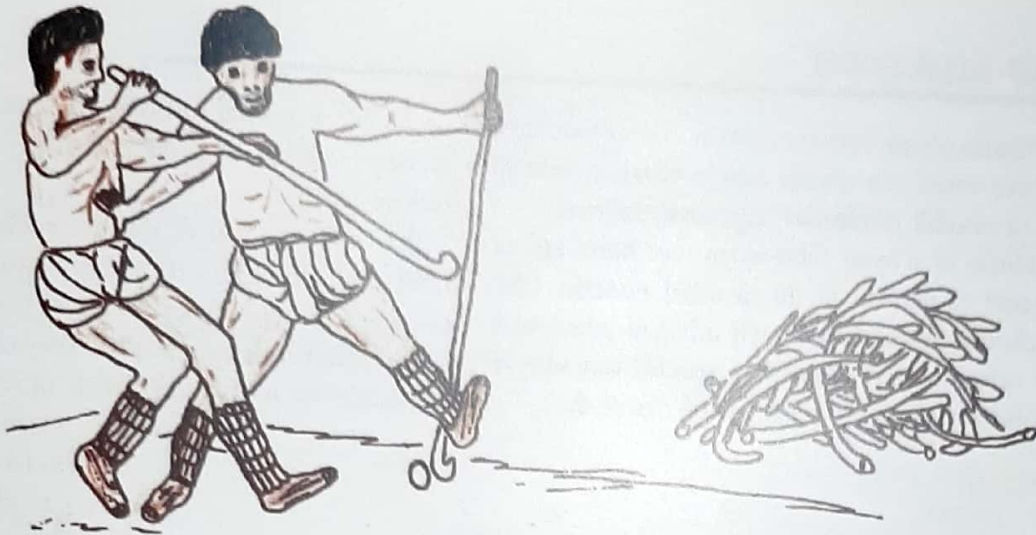
Häp m'eñhei tä iwatläk iyej tä häp täja: kano tä itshäwet thile hall'a thai tä lachal ihi tä ipakej häp takweyei thäy'e takälai ,mok'otaj tä n'ohthahtej fwiñho häp tä ipakej tatei thäy'e lat'hilis. Latik tä n'oyik, hilu tä n'ot'hat'ho hal'äthotefwaj wet n'ohn'aiñtejen häp lapesei w'änthäj-w'olei tä n'ohpakai, wet häp tä itipe thetek tä lakawon'a pa.

Tä inukwephä wet t'ichunphä häp WEKEKEK tafwaitsi tefwasno inhäj tä yahän lan'äyij tä tafwaitsi inhäj tä imäthephä wet atsha imätheche inhäj n'äyij. Tä inukwephä t'ha nithokej tä yikhen t'ha iten häp fwoky'aj w'ekyaj tajthama atsha tä niteya.

Wet tä wekekek nichät athoyei, iyahin nithokej thipei wet t'änthi tä ifwitsenej tä yokw: weyk... weyk... wekekek... wekekek... wekekek...

Inhäj tä yahän lan'äyij wet tet'at t'ukwe inhäj tä itshänhiyeje-na kano.

HAL'Ä TÄ N'OYAJ

Häp n'okoyek-na nemhit te iwoye inhäj tä n'atfwas tä lakoyek. Häpe p'ante mam-ses thäy'e tä t'hänhäi tä lakoyek. Ifwalas-na nemhit n'ohkoyej.

Häpe p'ante n'okoyek tä matche tä äitaji wet nemhit akäswet'hä wichi tsi thamil yakoyej lakhajnhayaj. Che tafwaitisi tä n'okoyej wet ichet inhäj tä tach'ijihiche, ichähen wet nithokej inhäj tä thailätwet'hä.

Iwoye che n'oyen koyeka che thamil tä yakoyej thalw'et-fwas, thathamil wokw thaltäfwñhai. T'ha häptä che tätho thip eth wokw w'enhathamej inhäj, häp tä nemhit yakoñhen tsi t'uhläk yakathi inhäj wet nemhit yentichunhayaja m'ek che ihiyeja eth.

Tehit'a iwoye n'okoyek tä n'ot'ästhi tä kalethäj häp thamil tä yakoyej. Che wichi tä yakoyej tätho thip eth tatañlä inhäj itetshanhit'a che w'awuthlä inhäj. Chej phämpej wet yakathi inhäj tsi häp tä nitäkw.

Thamil tä yakoyej yen p'ante lachayayej häp m'eñhei-na: hal'ä thipei tä n'ofwinek tä hip'oyej-pe takälai wet thetek t'ak tä hip'ajt'hitchä law'olei.

Tä n'ohkoyej wet n'ohw'atp'antehlä m'eñhei-na: hal'ä tä n'ohtolnhatthi, hal'ä n'ot-sufwyenek, n'okoiñwet tä chitsajo wet pitaj, hal'ä pesei tä n'oskonhai tä iyejen n'okoiñwet pesei.

M'ek tä n'oyen p'ante lakeya häp n'okoyek häp tähes-na: kalethäj p'ante thamil tä thayen thetekayej häp inhäj, kalethäj m'ek tä n'okoipe, n'okaletat p'ante chitefwas p'ante tä hal'ä tiyäjo häp n'oskonhai, hal'ä tä n'okoyek ihi lachowej n'okoiñwet tä iwo-tesa, che hal'ä tiyäjo häp n'oskonhai wet laha ihi.

Tä iwo-tesa häp n'okoyek wet tefwasno häp thamil tä thaletaiñfwas tä thamil y'aj hal'ä tsi t'uhläk hal'ä-tso tiyäj kaphä.

W'enhahiche p'ante lakeyis, iche tä thamil thailunkatej häp eth tä yikchufwi häp hal'ä häp tä at'ha che n'osoyej tsi nitäkw. Iche lakei eth tä tham tefwajni eth tä yik-chufwi t'ha häp tä yokwet n'ohsoyey.

Che iche eth tä isakanej häp hal'ä tä n'oy'aj wet lataiñfwa yistejlä tä thaikhajyen wet thäifwitsenej tsi t'uhläk it'hatkatsi eth wet isoyej. Iche tä tachuma lakahlä wet y'uyitche eth käläi-chowej wet ineñhatphä wet it'hatkatsi.

Eth tä yikchufwi häp hal'ä n'ot'ajek tä nichäte eth tä t'uye häp hal'äi tä n'oskonhai wet tafwomej wet nech'e it'hat'ho.

Noj n'okoyek che iche inhäj tä t'ichun tä it'hat'ho häp halai tä n'oskonhai che tet iwoye täjmat thamil yakaletät.

● HAP SILÄT-WO

I fwalas p'ante kamaj newache n'othämet näyij wet wichi yen p'ante lakeya tä ichen tefwaji eth tä iwatläk yikchufwi häp inhäj thämet.

Hin'o tä n'oyen Silät-woya wet häpe eth tä yahanej tä yämthi tä ihi tä inhäj tatache. Che n'ochen wet tach'ahuye ayij inhäj tä ichen wet che tafwaitsi wet n'owatläk itenche wet che is athoho nech'e tä n'oyokw: is mä t'at tä thek.

Tä yik wet ichäj nithokej m'ek tä takwe thelei tsi wak'athlä m'ek-at che häpe che iyej tä inukwe n'äyij.

Tä Silät-wo yämei thip tä n'ohchene wet inhäj tach'ahuye tsi nithokej tä nitäfweläj tä iche m'ek tä nekchufwi. Tä ileyej tä yämthi wet nech'e inhäj nitichun wet'hä. Wet che is athoho nech'e äp n'ofwenho m'ek tä iwatläk iwo-silätaye inhäj tä täthe.

Tä nichätei law'et wet tiyäj-at chufwi laka niyat-wukwe, niyat-tso t'ha yahutwek laka wichi tsi t'unläk nithokej tä iläte häp Silät-wo thämet.

Iche Silät-wo tä yik tä i'pe yel'ataj wet che niw'ena wet t'äs-atçhä. Tä yik wet ichäj lap'okwei w'ahat tä tufwila tä iche n'äyij.

TSETWO

Ifwalas p'ante pajche iche hin'o tä n'oyen theya Tsetwo. N'oyäme t'ha häpe p'ante eth tä yahan honhatej.

Täthe p'ante lawhäi-tso tä n'oyäme t'ha n'oyen silät-woya.

Häp hin'o tä ichumyenthi tä ichen silät, häpe p'ante biyawu. Tham tä hiw'en Tsetwo. Wichi inohiyet'ak hiw'en, tsi n'änhit'ape t'isan. T'ha häptä n'obläte t'at lapak.

Häp biyawu che iwatläk ichumyenthi Tsetwo yämhopthi. Wet Tsetwo ifwenbo m'ek tä hiw'en thäy'e tä iläte. Hin'o tä biyawu

matche tä tach'abuye. Che yämthi tsetwo nech'e tä hin'o yabanej m'ek tä ihiche thipei.

Wet Tsetwo häpe p'ante eth tä yabumin tä taläkwñhanthi. Tä taj lawhäi tä näm wet pitsaj-atlä thafwis. Wet tet iwoye n'oeth tä y'el. Wet iwo-tesa tä taläkwñhan t'ha yokw: thob.

Häp tsetwo yabumin tä iwo theya han'äfwaj che n'ohäne tä kamaj laj theya n'othai atche tajej wet häp tä wichi t'äneje.

Wet täthe p'ante lawhäi-tso tä che han'äfwaj they ibi t'ha pajt'ha tiyäj attsiy.

